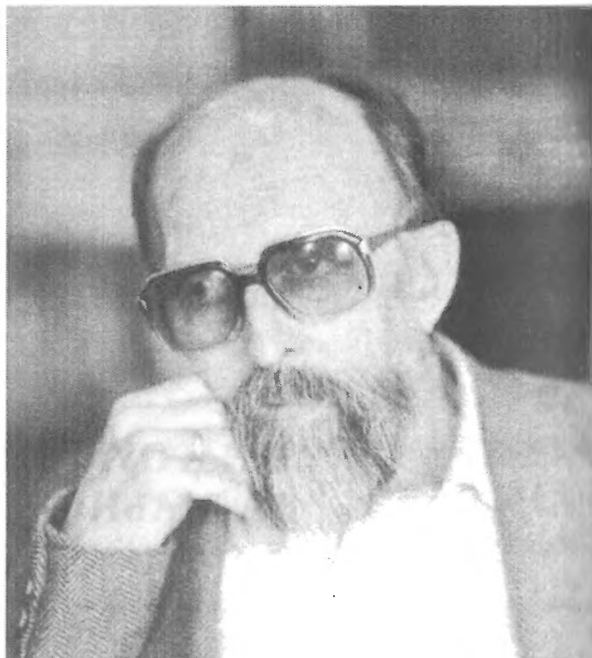
Лявон Луцкевіч

Вандроўкі па ВІЛЬНІ

“Прапанаваныя аўтарам гэтай кніжкі вандроўкі па Вільні зьяўляюцца спробай зірнуць на гэты горад вачыма беларуса. Ён не аспрэчвае, што тут прасочваецца выразная тэндэнцыя падкрэсьліць тое, што на працягу доўгага часу замоўчвалася аўтарамі зь іншымі падыходамі. Пры гэтым ён імкнецца не адступіць ад гістарычнай аб’ектыўнасьці.

Аўтар не прэтэндуе, каб ягоная праца разглядалася як навуковае дасьледаваньне ці ўсыстэматызаваны турыстычны даведнік. Гэта позірк старога беларуса-віленчука, карэннага жыхара Вільні ён бясконца любы яму родны горад. Лепшае пазнаньне суайчыньнікамі помнікаў беларускай гісторыі й культуры Вільні будзе для яго найлепшай узнагародай.”

ЛЯВОН ЛУЦКЕВІЧ

Залатыя кроплі

Хата, у якой пэўны час жыў Лявон Луцкевіч зь сям'ёю, стаяла пасярод густога лесу. Зрэшты, яе ўсе так і звалі – "Лясная хатка". А збудаваў яе муж Людзьвікі Сівіцкай, больш вядомай як Зоська Верас. (Яе дачка Галіна й стала спадарожніцай жыцьця Лявона Антонавіча).

Усё было тут добра: цішыня, якую толькі дапаўняла цвырканьне ды шчэбет птушак, наўкола была некранутая прырода, – працуй, думай, а стаміўся – шчыруй у сваім гародчыку, дзе поўна было розных дзівосаў. Аб цывілізацыі нагадваў толькі далёкі водгалас цягнікоў... І цяжка было паверыць, што зусім побач, за гарою, пачынаецца вялікі старажытны горад – Вільня.

Але жыцьцё ў "Лясной хатцы" ўскладняла адна праблема – не было студні. Як ні шукалі ваду, дзе ні сьвідравалі – не знаходзілі жылу. А без вады – якое жыцьцё. І даводзілася неяк выкручвацца – пітную ваду прывозіць з гораду, а для гаспадарчых мэтаў зьбіраць па кропельцы ўсялякую: і дажджавую, і ад расталага сьнегу. Цэлая сыстэма была распрацаваная, каб найлепш улавіць, захаваць ды як мага рацыянальней выкарыстаць здабытую вадзіцу.

І здаецца, што гэтая гісторыя стала своеасаблівым сымбалем жыцьця спадара Лявона – нічога ў жыцьці не даставалася яму проста так, лёгка, бесклапотна. Усё трэба было здабываць, перамагаючы перашкоды, бар'еры – шанаваць любую кропельку здабытага.

Кніга, якую Вы цяпер разгарнулі, якраз і складаецца з такіх каштоўных зьвестак-кропелек.

Пра Вільню напісана нямала кніг, куды больш грунтоўных ды ёмістых, з падрабязным апісаньнем падзеяў, біяграфіямі дзеячоў, але пра Вільню, як пра беларускую духоўную Мэкку, бадай што няма іншай,

Замкавая гара (Gedimino kalnas)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Стары горад (від з паўднёвага боку)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Царква Сьв.Мікалая на Вялікай вул. (Didžioji g. 12)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Гэта быў касьцёл Сьв.Мікалая (*1*), на той час невялікае драўлянае збудаваньне, на месцы якога толькі ў пачатку XV ст. быў узьведзены касьцёл у гатыцкім стылі, ацалелы да сёньняшняга дня. Варта нагадаць, што ў міжваенным часе менавіта ў гэтым касьцёле вяліся багаслужбы на беларускай і літоўскай мовах.

Вядомы гісторык XIX ст. Адам Кіркор у сваім даведніку па Вільні згадвае пра йснаваньне тады яшчэ ацалелых паганскіх сьвятыняў, у тым ліку бога Пяруна (Пяркунаса) там, дзе цяпер Катэдральны сабор (9), багіні Мілды на Антокалі, дзе цяпер касьцёл Пятра й Паўла (33), бога Рагуціса, дзе цяпер Пятніцкая царква (2). Вядома, было іх значна больш.

Менавіта Пятніцкая царква лічыцца найстарэйшай у Вільні праваслаўнай царквой. Яе збудавала ў першай палове XVI ст. першая жонка князя Альгерда Марыя Яраслаўна Віцебская. Прыблізна да паловы XIV ст. адносяцца таксама й такія праваслаўныя цэрквы, як Прачысьценская (3) над рэчкай Вялейкай, якая ўжо ў пачатку XV ст. была перабудаваная на мітрапалітальны сабор у сувязі са стварэньнем пры княжаньні Вітаўта самастойнай праваслаўнай мітраполіі ў Вялікім княстве Літоўскім. Гэтая царква, як і царква Сьв.Мікалая (*4*) й Сьв.Тройцы (5) з

*Прачысьценскі сабор (Maironio g. 12)**

* У дужках пададзены сучасны адрас

Пятніцкая царква (Didžioji g. 2)

манастыром была закладзеная другой жонкай князя Альгерда Юліянай Цьвярской. Як бачым, пэрыяд панаваньня князя Альгерда вельмі паспрыяў будаўніцтву ў Вільні праваслаўных храмаў.

Вяртаючыся да Пятніцкай царквы, цікава адзначыць, што ў міжваенным часе тут вяліся багаслужбы па-беларуску для вернікаў-беларусаў.

У канцы XV ст. была збудаваная царква й манастыр Сьв. Духа (6), якая была вядомая ў старажытнасьці як своеасаблівы культурны й асьветніцкі цэнтар – пры ёй быў шпіталь, школа, друкарня. Гэты цэнтар быў зьвязаны зь імёнамі такіх асьветнікаў, як Зізаній, Мілецій Сматрыцкі й іншыя.

Літоўскі мастак Владас Дрэма, які нейкі час працаваў у Віленскім беларускім музэі, а пазьней шмат гадоў дасьледаваў няйснуючыя ўжо сёньня архітэктурныя помнікі Вільні, у 1991 г. выдаў вельмі зьмястоўную й багата ілюстраваную кнігу пад назваю “Зьніклая Вільня”. У гэтай кнізе ён піша: “Праваслаўныя цэрквы пачалі будаваць недзе ў сярэдзіне XIV ст., імі апекаваліся й падтрымлівалі абедзьве праваслаўныя жонкі князя Альгерда. Цэрквы будаваліся невялікія, драўляныя, але толькі ў гэтак званым беларускім квартале – “цівітас рутэніка” (гэта значыць

Касьцёл Сьв.Мікалая (Šv.Mykolo g. 16)

на ўсход ад Замкавай(Pilies) вуліцы да Вялейкі. Л.Л.), іх было каля двух дзясяткаў."

Сапраўды, Вільня XIV ст. была яшчэ, у асноўным, драўляная, культавыя пабудовы таксама пераважна будаваліся драўляныя, дык многае, што мы бачым сёньня пасьля шматлікіх перабудоваў, не адносіцца ўжо цалкам да старажытнасьці. І гэта ў першую чаргу якраз тычыцца праваслаўных цэркваў, бо ў часы панаваньня Расейскай імпэрыі амаль усе старыя цэрквы, а таксама некалькі новых перабудоўваліся або будаваліся ў маскоўскім стылі.

Пасьля хрышчэньня Літвы ў каталіцкі абрад у Вільні разгортваецца інтэнсыўнае будаўніцтва каталіцкіх касьцёлаў. Гэта адносіцца ў асноўным да пэрыяду XV-XVIII ст. Гэтыя пабудовы ўжо ўсе мураваныя, яны й акрэсьлілі галоўным чынам стылявыя напрамкі віленскага дойлідства.

СТАРАЖЫТНЫЯ ПОМНІКІ ВІЛЕНСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

Каб пазнаёміцца са старажытнымі помнікамі віленскай архітэктуры, свае вандроўкі трэба праводзіць толькі пешшу, бо яны ў большыні сваёй сканцэнтраваныя ў Старым горадзе, які займае адносна невялікую прастору.

Сёньня мы агледзім віленскія цэрквы й касьцёлы ў хаіналягічным парадку іхняга ўзьнікненьня.

Не пашанцавала праваслаўным цэрквам, якія пачалі будавацца яшчэ ў палове XIV ст. Як мы ўжо адзначалі, усе яны былі драўляныя, і бальшыня зь іх у выніку пажараў і разбурэньня наогул перастала йснаваць. Ад іншых, што йснуюць і сёньня, засталіся толькі месцы пабудовы й іхнія назвы. Нават узьведзеныя на тых месцах муры шмат разоў перарабляліся й таму ня могуць быць узорамі старажытнага віленскага дойлідзтва.

У значна меншай меры гэта датычыць каталіцкіх касьцёлаў, аднак і тут на працягу ўсёй гісторыі гораду праводзіліся шматлікія перабудовы й пераробкі. Усё ж трываласьць гэтых збудаваньняў

Царква й манастыр Сьв.Духа (Aušros Vartų g.10)

была забясьпечаная тым, што яны ад пачатку былі мураваныя.

Першы мураваны каталіцкі касьцёл, пабудаваны яшчэ да хрышчэньня Літвы ў XIV ст., гэта вялікі Францішканскі касьцёл (7) на Троцкай (Trakų) вуліцы. Як і ўсе найдаўнейшыя касьцёлы Вільні, ён быў збудаваны ў стылі готыкі. Як сцьвярджаюць да сьледчыкі, частыя перабудовы так яго зьмянілі, што аб гатыцкім стылі сьведчаць толькі агульныя прапорцыі й вастралукі, ся ступеньчата складзенай цэглы партал.

Шырака разгарнулася будаўніцтва каталіцкіх касьцёлаў пасьля хрышчэньня Літвы каралём Уладыславам Ягайлам у 1387 годзе. Адной зь першых пабудоваў таго часу быў Катэдральны сабор (9), пастаўлены на тэрыторыі Ніжняга Замка (*8*).

Катэдральны сабор і цяпер зьяўляецца галоўнай дамінантай цэнтральнай часткі гораду, хаця ад таго, даўнейшага, амаль нічога не засталося.Сучасная Катэдра збудаваная на пераломе XVIII і XIX ст. па праекту знанага архі тэктара Лаўрэнція Гу цэвіча ў нэаклясычным стылі.

Дамініканскі касьцёл (Dominikonų g. 11)

Калі гаварыць пра стылявыя адметна сьці віленскіх касьцё лаў, дык ад XIV да XVI ст. усе яны, як правіла, будаваліся ў стылі го тыкі, але ня ўсе захa валі свой першапачат ковы выгляд. Да такіх адносіцца касьцёл Да мініканаў (*10*) ды касьцёл Сьв. Яна (*11*), які ўваходзіць у комп лекс унівэрсытэцкіх будынкаў.

Але ж ёсьць ку точак Вільні, дзе га тыцкія касьцёлы заха валіся ў чыстым выгля

дзе. У гэтым цудоўным куточку, які ня можа абмінуць ніводзін турыст, амаль побач стаяць два касьцёлы: Сьв. Ганны (*12*) й Бэрнардынскі (*13*). Касьцёл Бэрнардынаў вялікі, масыўны, абарончага тыпу. Будаўніцтва яго пачалося ў першай палове XVI ст. Ён захаваў свой першапачатковы сярэднявечны выгляд, характэрны для касьцёлаў-крэпасьцяў, якіх нямала можна знайсьці на прасторах Беларусі. Яшчэ й цяпер з паўночнага боку налева ад фасаду відаць шэраг байніцаў. Абарончую ролю выконвалі й вежачкі з абодвух бакоў фасаду. Характар крэпасьці асабліва выразна відаць з усходняга боку, дзе захаваліся пяцігранныя апсіды й масыўныя кантрафорсы. У інтэр'еры асабліва ўражваюць позьнегатыцкія скляпеньні зь вельмі разнароднымі структурамі; кожнае скляпеньне – новы карунак.

Касьцёл Сьв.Яна (Pilies g. 21)

Існуе погляд, што найпрыгажэйшым архітэктурным помнікам Вільні й адным з самых прыгожых ва ўсёй Эўропе, зьяўляецца касьцёл Сьв.Ганны. Бадай ніводны экскурсавод, які паказвае Вільню, не абміне распавесьці той факт, што Напалеон, узяўшы Вільню, у захапленьні сказаў: "Калі б я мог паставіць гэты касьцёл на далонь, я перанёс бы яго ў Парыж!"

Цяперашні ягоны выгляд адносіцца да другой паловы XVI ст. Існуе меркаваньне, што фундатарам Сьв.Ганны быў апошні зь Ягайлавічаў кароль Жыгімонт Аўгуст, які хацеў тут зрабіць сямейны склеп. Гэтым можна вытлумачыць невялікія памеры касьцёла, які хутчэй нагадвае капліцу.

Бакавыя сьцены тыповыя для готыкі: паміж кантрафорсамі вялікія вастралукія вокны. Характэрны высокі дах, узьлятаючыя ўгару вежачкі з дробным арнамэнтам. Фасад касьцёла вельмі

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Касьцёл Сьв.Ганны й касьцёл Бэрнардынаў (Maironio g. 8)

СЯДЗІБА ПЕРШАДРУКАРА ФРАНЦІШКА СКАРЫНЫ

Сантымэнт да Вільні, які ўзьнікае ў наведнікаў гэтага незвычайна цікавага ў гістарычным аспэкце гораду, зьява зразумелая. Асабліва для тых, каму не абыякавы лёс нашай Радзімы, хто ймкнецца ўсьведаміць сябе ў яе гісторыі.

На фасадзе дому, што на рагу вуліц Вялікай (Didžioji) і Шкляной (Stiklių), зьлева ад брамы, устаноўленая мэмарыяльная табліца на літоўскай і беларускай мове ў памяць аб беларускім першадрукары Францішку Скарыне (14). На ёй адзначаецца, што з 1522 да 1525 году ў горадзе Вільні беларускі асьветнік Францішак Скарына выдаваў першыя ў Літве друкаваныя кнігі.

Калі зазірнуць у браму, дык убачым у панадворку ад рэстаўраваны старасьвецкі дамок, збудаваны недзе ў XV-ым, найпазьней у самым пачатку XVI ст. У яго архітэктуры відавочна захаваны гатычны стыль. Як мяркуюць, належыў ён да бурмістра Вільні Якуба Бабіча (15).

Мэмарыяльная табліца Францішку Скарыне (Didžioji g. 19)

Як падаецца ў біяграфіі Скарыны, пакінуўшы ў 1520 годзе Прагу, ён пераехаў у Вільню й абсталяваў сваю друкарню ў доме Якуба Бабіча. Дом у панадворку й лічыцца месцам, куды перавёз Скарына сваю друкарню з Прагі. Менавіта тут і была надрукаваная "Малая падарожная кніжыца" у 1522 годзе й "Апостал" у 1525-м. Цяпер гэты дом займае аб'яднаньне фатографаў, тут часта адбываюцца выставы мастацкай фатаграфіі.

Дом бурмістра Якуба Бабіча (Didžioji g. 19)

Калі павярнуць на вуліцу Шкляную, ды зайсьці ў панадворак дому, які значыцца пад нумарам 4, дык пабачым тую самую адрэстаўраваную камянічку, але ўжо з другога боку. У цэнтры гэтага невялічкага, вельмі ўтульнага дворыка пастаўленая скульптура літоўскага скульптара Вітаса Круцініса з афіцыйнай назвай "Летапісец", але агульна прынята лічыць, што фігура гэтая сымбалізуе постаць першадрукара (16).

Скарына прыехаў у Вільню ўжо з дыхтоўнай падрыхтоўкай і не з пустымі рукамі. За ім былі гады друкарскай і выдавецкай працы ў Празе, дзе ён выдаў сваю слынную Біблію, перакладзеную на старабеларускую літаратурную мову. Літоўскі гісторык Лявас Владіміравас піша: "Рука ў выдавецкай справе была ўжо напрактыкаваная, неабходнае абсталяваньне гатовае й асвоенае, а перанясеньне друкарні з Чэхіі бліжэй да чытача – у Вільню – давала новыя магчымасьці. Тут была вялікая патрэба ў кнігах. Вось дзеля гэтага зьяўленьне Скарыны ў Вільні трэба разглядаць, як вельмі важную падзею ў культурным жыцьці літоўскай сталіцы."

Гэты самы гісторык, тлумачачы пад уплывам якіх фактараў пачала фармавацца беларуская літаратурная мова ў Вялікім княстве Літоўскім, сцьвярджае: “Гэтая мова ў XVI-XVII ст. ужо гэтак адрозьнівалася ад мовы Маскоўшчыны, што яе пачалі лічыць літоўскай мовай. Гэта была беларуская мова кніг літоўскага друку. Гэта й была мова скарынаўскіх кніг.”

Пра Франьцішка Скарыну й значэньне ягонай выдавецкай дзейнасьці для Вільні і ўсяго краю дужа хораша напісаў літоўскі паэт і драматург Юсьцінас Марцінкявічус у сваім “Дзёньніку бяз датаў”. Вось ягоныя словы ў перакладзе на беларускую мову:

“Ніхто гэтак не паслужыў чалавеку, ніхто гэтак высака не ўзьняў душы яго й ніхто гэтак не цярпеў разам з чалавекам, як кніга. Перад ёю меркнуць усе цуды сьвету, яна калыска ўсіх дасягненьняў навукі й тэхнікі, маці ўсіх нашых духоўных сілаў. Дзіўна, што да гэтага часу не паставілі ёй помніка. А можа ўсё тое, што стварыў, зрабіў чалавек, і зьяўляецца нічым іншым, як грамадзкім жывым помнікам кнізе, які творыцца ўсімі й паўсюль?

Шчасьлівы горад, які можа сёньня ганарыцца тым, што больш за чатыры з паловай вякі назад прыняў доктара сямі вызваленых навук, Франьцішка Скарыну, зь ягонымі высакароднымі гуманістычнымі асьветніцкімі мэтамі й плянамі.

Шчасьлівы горад, які пад сваімі дахамі выдаў першую ў Вялікім княстве Літоўскім друкаваную кнігу. І ніхто так прыгожа не адудзячыў Вільні, як сам Франьцішак Скарына, напісаўшы ў сваіх выданьнях, што гэтыя кнігі адціснутыя “у слаўным і вялікім Месьце Віленскім”. Ізноў парадокс гісторыі: “слаўны горад Вільня”, выпусьціўшы ў сьвет першую беларускую кнігу, а праз

“Летапісец” (Stiklių g. 4)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Касьцёл Сьв.Міхала (A.Volano g. 9)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

удзячнасьць сучасьнікаў і пакінуў адметны сьлед у гісторыі дзяржавы. Статут быў, бадай, адзіным такога кшталту зборам законаў XVI ст. у Эўропе, а дзеля гэтага разглядаецца, як зьява прагрэсіўная й па свайму зьместу, і па часе ўзьнікненьня.

Палац Льва Сапегі (Maironio g. 9)

У сваёй палітычнай дзейнасьці Леў Сапега стаяў на прынцыпе рэлігійнай талеранцыі, імкнуўся па магчымасьці захаваць незалежнасьць Літоўскага княства ад Польскай Кароны, якая ўжо абмяжоўвалася Люблінскай вуніяй 1569 году. Літоўскі Статут, сэймавыя выступленьні, складзеныя ім граматы й ягоная перапіска зьяўляюцца ўзорам сярэднявечнай беларускай літаратуры й мовы, якая ў XVI-ым і пачатку XVII ст. дасягнула свайго найвышэйшага разьвіцьця.

У Вільні да роду Сапегаў належыў таксама багаты палац зь вялікім паркам на Антокалі (19), які лічыўся летняй рэзыдэнцыяй.

У той час, калі жыў Леў Сапега, Антокаль быў прыгарадам. Яшчэ й цяпер непадалёк ад Сапегавай рэзыдэнцыі знаходзіцца значны незабудаваны абшар, паркавая зона гораду зь лясочкамі і ўзгоркамі, якая захавала назву ад гэтага магнацкага роду – Сапежыны (Sapieginė).

Улетку Сапежыны - месца шпацыраў і адпачынку, а ўзімку на маляўнічых пагорках можна ўбачыць мноства віленчукоў, аматараў лыжнага спорту.

Леў Сапега неаднойчы жыў у сваёй рэзыдэнцыі на Антокалі, там і памёр. Пахавалі яго, як ужо згадвалася, непадалёк палацу ў Старым горадзе у касьцёле Сьв. Міхала. Тутака знаходзіцца магільня Сапегаў, аздобленая прыгожым мармуровым помнікам...

Помнік Адаму Міцкевічу (Maironio g.)

А на Антокалі мы яшчэ абавязкова трапім у нашых вандроўках і ўбачым там шмат вартага нашай увагі. Сёньня ж павандруем каля старога палацу Сапегаў, па колішняй вуліцы Сьв. Ганны, якая носіць цяпер імя літоўскага паэта Майроніса (Maironio).

Насупраць палаца, на другім баку вуліцы ёсьць пляц, прылеглы адным бокам да касьцёла Бэрнардынаў (13), а другім да Бэрнардынскага кляштару. На гэтым пляцы сёньня стаіць помнік нашаму слыннаму земляку й вялікаму польскаму паэту Адаму Міцкевічу (20). Ён паўстаў тут у 1985 годзе, аўтарам ягоным зьяўляецца знаны літоўскі скульптар Якубоніс.

Можа выклікаць зьдзіўленьне, што на працягу ўсяго міжваеннага дваццацігодзьдзя польскага панаваньня ў Вільні Адаму Міцкевічу так і ня быў пастаўлены помнік. Праўда, рабіліся некаторыя намаганьні, але безвынікова. І хоць на правым беразе Вяльлі, насупраць Замкавай Гары шмат гадоў стаяў драўляны макет помніка, ён так і ня быў уцелясьнёны. Стаяў гэты макет над самай стромай, Вяльля была тады больш паўнаводная, вясной часта здараліся паводкі, вада падмывала драўляную постаць Міцкевіча й яна абрыньвалася ў рэчку. Тое было нагодай для зласьлівых кпінаў віленчукоў, накшталт: “Міцкевіч, кідаючыся ў рэчку, сказаў “Літва – мая Айчына” й паплыў у Коўна”. Хто памятае, такія радкі ў паэме “Пан Тадэвуш” сапраўды ёсьць.

Вядома, да Коўна даплыць яму не давалі, недзе каля Закрэту (Vingio parkas) выцягвалі баграмі з вады й зноў стаўлялі на папярэдняе месца.

Вяртаючыся да нашае вандроўкі, наведаем мясьціны, таксама зьвязаныя з Адамам Міцкевічам, бо гэта зусім блізка. Ідучы ад касьцёла Сьв.Міхала (17), зварочваем у Бэрнардынскі завулак (Bernardinų) і падыходзім да дому нумар 11, дзе ў 1822 годзе жыў клясык польскай паэзіі (21). Тут цяпер створаны музэй зь цікавай экспазыцыяй, а над брамаю ёсьць мэмарыяльная дошка. Перад тым Міцкевіч жыў непадалёк: у Літарацкім завулку (Literatų), што праходзіць раўналегла да Бэрнардынскага. Там таксама ўжо даўно пастаўленая мэмарыяльная табліца (22).

Ёсьць яшчэ адно месца ў Вільні, зьвязанае зь імем Адама, таксама ў Старым горадзе, бліжэй да Вострай Брамы. Як вядома, Міцкевіч быў адзін з арганізатараў тайных таварыстваў патрыятычнай моладзі ў Вільні – філяматаў і філярэтаў. Разам зь іншымі сябрамі арганізацыяў быў арыштаваны ў 1823 годзе, знаходзіўся ў зьняволеньні ў Базыльянскім кляштары, які на той час быў ператвораны ў вастрог. І тут, на сьцяне кляштарнага будынку таксама ёсьць памятная дошка ў гонар песьняра (23).

Завяршаючы нашую сёньняшнюю вандроўку, па Бэрнардынскім завулку выходзім на Замкавую вуліцу, паварочваем направа й неўзабаве трапляем на Катэдральны пляц. Адсюль добра відаць Замкавую й Трохкрыжовую горы, якія ўзвышаюцца над горадам.

Дом-музэй Адама Міцкевіча (Bernardinų g. 11)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Вежа Гедыміна на Замкавай гары.
На першым пляне – помнік Гедыміну (Katedros aikš.)

прымеркаваны да 550-ых угодкаў Грунвальдзкай бітвы (26). У 1987 годзе была закончаная адбудова арсэналу ля падножжа гары, дзе быў створаны музэй прыкладнога мастацтва. Вядуцца археалягічныя раскопкі на месцы Ніжняга замка. Можна спадзявацца, што руплівасьцю літоўскіх рэстаўратараў будзе ўзноўленая яшчэ не адна пабудова Віленскага замка. (У дадзены час Верхні замак адбудаваны. Рэд.)

Але сёньня туруста перш за ўсё вабіць вежа Верхняга замка зь яе музэем. З пляцоўкі на даху вежы вачам адкрываецца цудоўная панарама ўсяго гораду. Адсюль відочныя вузкія вулачкі Старога гораду й новыя праспэкты, дахі старажытных будынкаў, крытыя чырвонай дахоўкай, і сярод іх раскіданыя віленскія палацы й сьвятыні зь іх купаламі й скіраванымі ў неба сьпічакамі й званіцамі. Позірк на Вільню з Замкавай ґары некалі вельмі яскрава адлюстраваў Якуб Колас у паэме “Новая зямля” ў разьдзеле “Дзядзька ў Вільні”. Розьніца бадай толькі ў тым, што дзядзька Антось бачыў на ўскрайку горада “нівы, лясы і гаёчкі”, а цяпер на тых абшарах вырасьлі новыя мікраранёны з сучаснымі высотнымі гмахамі.

Музэй у Гедымінавай вежы сваёй багатай экспазыцыяй у выглядзе малюнкаў і макетаў горада розных часоў, мапай гістарычных падзеяў і старажытнай зброяй апавядае наведнікам гісторыю калісь магутнай Літоўскай дзяржавы й яе сталіцы Вільні. У залях, разьмешчаных на трох вежавых паверхах, можна пазнаёміцца з выявамі й макетамі тых помнікаў архітэктуры, якія сёньня ўжо не йснуюць.

ВАНДРОЎКА НА АНТОКАЛЬ

Сёньняшнюю вандроўку пачнём ізноў ад Катэдральнага пляцу. Тут вельмі зручна дамовіцца аб сустрэчы каля вежы-званіцы, якая стаіць асобна ад Катэдральнага сабору (9). Дасьледчыкі лічаць, што ніжняя акруглая частка званіцы вельмі старажытная. Над ёю васьмігранная надбудова з трох паверхаў – у самай верхняй частцы на ўсе чатыры бакі відаць цыфэрбляты гадзіньнікаў.

Катэдральны сабор зь вежай-званіцай

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Арсэнал Ніжняга замка (Arsenalo g. 3)

вядомае імя гэтага выдатнага палітычнага й ваеннага дзеяча Польскай Рэчыпаспалітай, у склад якое ўваходзіла ўсё Вялікае княства Літоўскае, а значыць і ўся Беларусь. Ён быў кіраўніком нацыянальна-вызваленчага паўстаньня 1774 году, змагаром за вызваленьне нашых земляў ад акупацыі Расейскай Імпэрыі. Беларусам ягонае імя дарагое яшчэ й таму, што ён паходзіць зь беларускай шляхты. На тэрыторыі Беларусі ягоны род вядомы ў Пінску, Бярэсьці, Мсьціславе, Гародні з XV ст. Таму яго шануюць ня толькі ў Польшчы, але й на Беларусі, у Літве й нават у Амерыцы, бо Касьцюшка нейкі час змагаўся ў вайне за незалежнасьць Злучаных Штатаў. Дык ня дзіва, што вуліца, якая ўшаноўвае Тадэвуша Касьцюшку зусім натуральна падкрэсьлівае шматнацыянальную традыцыю нашага гораду.

Мы ж рушым па гэтай вуліцы ад Старога места ў бок колішняга прыгараду, які завецца Антокаль (Antakalnis). Вуліца крыху падымаецца ад нізіны цэнтральнай часткі гораду й цягнецца ўздоўж левага берагу ракі Вяльлі.

Тут варта зьвярнуць увагу на калісьці дужа багаты палац Слушкаў зь левага боку вуліцы (31). Ён стаіць над самай ракой і для яго пабудовы неабходна было зрабіць наспу ў самым рэчышчы

Вяльлі. Палац гэты быў узьведзены Дамінікам Слушкай, ваяводам полацкім у другой палове XVII ст. у стылі барока.

Складзены ён у форме квадрата з чатырма нарожнымі вежамі, што надае яму выгляд абароннага замка. Багата аздоблены звонку, меў таксама раскошныя інтэр'еры. На жаль, пасьля сьмерці фундатара, які пакінуў па сабе шмат даўгоў, палац страціў сваё першапачатковае прызначэньне. Ужо ў канцы XVIII ст. яго перарабілі ў бровар, а канчальна ён занапаў пры царскай уладзе. Яго сьпярша выкарыстоўвалі як казармы, а затым ператварылі ў ваенны вастрог. Такі стан захаваўся ў міжваенным часе, і нават нейкі час пасьля другой сусьветнай вайны. Цяпер там размясьцілася сярэдняя тэхнічная навучальная ўстанова. З вуліцы палац захінаюць новыя пабудовы, затое хораша глядзіцца ён з вышыні Замкавай гары.

Крочым далей па вуліцы Касьцюшкі, мінаючы справа вялікую сучасную Гімназію мастацтваў імя Чурлёніса. Гэта адна з найбольш прэстыжных навучальных установаў Вільні, якая рыхтуе таленавітую моладзь у галіне музыкі й выяўленчага мастацтва.

Палац Слушкаў (T.Kosciuškos g.10)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Касьцёл Пятра й Паўла (Antakalnio g. 1)

Фундатарам касьцёла Пятра й Паўла быў Міхал Казімір Пац, гэтман Вялікага княства Літоўскага й віленскі ваявода. Касьцёл пабудаваны на месцы, дзе калісьці знаходзілася паганская сьвятыня багіні Мілды, што была адпаведнікам антычных багіняў - грэцкай Афрадыты, ці рымскай Вэнэры. Пасьля прыняцьця хрысьціянства на гэтым месцы няраз будаваліся драўляныя касьцёлы, ды ад іх нічога не засталося.

Міхал Пац быў тыповы прадстаўнік сваёй эпохі, эпохі стылю барока. Адважны ваяр, магутны магнат, які ганарыўся тым, што паходзіць з флярэнтыйскай дынастыі Пацы, гуманіст, знаўца паэзіі свайго часу, багацей, які прывык жыць у раскошы й адначасова пабожны хрысьціянін, пакорны слуга касьцёла,– ён

у тэстамэньце загадаў пахаваць сябе сьціпла пад парогам касьцёла, а на магільнай пліце выбіць надпіс па лаціне “Гік яцэт пэккатор” – “Тут спачывае грэшнік”. Праўда, пазьней табліца ў гонар закладчыка была ўмураваная ў сьцяну касьцёла, справа ад ўваходу. Але сапраўдным помнікам Пацу зьяўляецца сам касьцёл, дзе на фасадзе ў лацінскім надпісу “Рэгіна паціс фунда нос ін пацэ” – “Каралева міру захавай нас у міры” – вялікімі залатымі літарамі двойчы паўтараецца імя фундатара, – сапраўдны барокавы калямбур. Праўда, мясцовы просты народ пераклаў гэта па-свойму, стварыўшы вядомую прыказку: “Варты палац Паца, а Пац палаца”.

Архітэктарам гэтага касьцёла быў запрошаны з Кракава італьянец Джавані Заор. Касьцёл быў пабудаваны, як на тыя часы, вельмі хутка, усяго за восем гадоў, пачынаючы з 1668 году. Вонкавая архітэктура не ўяўляе вялікай цікавасьці, затое інтэр'ер касьцёла велічны й наўпрост фантастычны. Увесь дэкор складаецца з аграмаднай колькасьці скульптураў, якія паказваюць сцэны зь Бібліі, жыцьця сьвятых, а таксама сьвецкія сцэны з гісторыі Вільні й побыту яе жыхароў. У распрацоўцы афармленьня касьцёла удзельнічаў сам Пац. Аўтарам эскізаў быў мастак Шрэйтар, а скульптарамі італьянцы Пэтра Пэрэці й Джавані Марыя Галі. Ім дапамагалі мясцовыя рамесьнікі. Толькі людзкіх фігураў тут налічваюць звыш дзьвюх тысячаў, нямала фантастычных стварэньняў: дэманаў, драконаў, грыфаў, а таксама безьліч нежывых прадметаў, свайго роду рэквізыту й дэкарацыяў: эмблемы, расьлінныя матывы, маскі й да гэтага падобнае. Постаці людзей вельмі рэалістычныя, яны адлюстроўваюць сваю эпоху,

Інтэр'ер касьцёла Пятра й Паўла

а некаторыя зь іх паводле тыпаў і вопраткі зьяўляюцца партрэтамі жыхароў Вільні.

Мінаем касьцёл Пятра й Паўла ды крочым наперад па Антокальскай вуліцы. Ня дужа далёка адсюль з правага боку вуліцы вялікую прастору займае колісь вельмі багаты палац Сапегаў з раскошным паркам, які быў летняй рэзыдэнцыяй гэтага магнацкага роду (19). Ёсьць сьведчаньні, што яшчэ ў пачатку XVII ст. тут была вялікая драўляная сядзіба Сапегаў, дзе закончыў сваё жыцьцё слаўны прадстаўнік гэтага роду Леў Сапега. Будаўніцтва ж цяперашняга палацу была завершанае ў самым канцы XVII ст. На аточаную паркам тэрыторыю палацу ўяжджалася праз манумэнтальныя брамы, адна зь якіх відочная з Антокальскай вуліцы. На жаль, пазьней, за часоў царскай улады, палац быў пераtвораны ў шпіталь, для гэтай мэты выкарыстоўваўся ў міжваенным і пасьляваенным часе, ды шмат страціў з сваіх архітэктурных каштоўнасьцяў.

Дом на Антокалі, дзе жыў П.Сергіевіч (Antakalnio g. 30)

Амаль насупраць палацу Сапегаў, на другім баку вуліцы, зьвернем увагу на двухпавярховы мураваны дом арыгінальнага выгляду з дэкаратыўным фасадам, збудаваны мабыць ужо ў XIX ст. Тут больш за 40 гадоў жыў беларускі мастак Пётра Сергіевіч (101). Але гэта ўжо гісторыя навейшых часоў, дык мы яшчэ сюды вернемся, каб распавесьці пра гэтага вельмі абаяльнага чалавека, прадстаўніка беларускай творчай інтэлігенцыі Вільні нашага стагодзьдзя.

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Брама Базыльянскіх мурoў (Aušros Vartų g. 9)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі,ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

рэньня дзяржаўнай праваслаўнай веры распачалі наступ на віленскія храмы, перадаючы іх ва ўладаньне Рускай Праваслаўнай Царкве, якая сумесна з урадам праводзіла жорсткую асыміліцыйную палітыку. Такім чынам у яе валоданьне трапілі ня толькі ўсе былыя вуніяцкія й праваслаўныя цэрквы Літвы, але й некаторыя каталіцкія касьцёлы, як напрыклад касьцёл Сьв. Казіміра (34).

Менавіта толькі з гэтага часу царква Сьв.Тройцы з кляштарам былі падпарадкаваныя Рускай Праваслаўнай Царкве, а ў былых Базыльянскіх мурох у канцы XIX ст. была адкрытая праваслаўная духоўная сэмінарыя, якая пратрывала да другой сусьветнай вайны.

На працягу XV-XVI ст. кляштар быў сваеасаблівы культурны цэнтар беларускага насельніцтва сталіцы Вялікага княства Літоўскага, бо пры ім існавала школа, лякарня, а затым і друкарня. Пры пераходзе значнай часткі вернікаў і сьвятароў ва ўніяцтва, асьветніцкі характар гэтага цэнтру не зьмяніўся.

Ад самага пачатку XX ст., калі Вільня стала адным з асноўных цэнтраў беларускага адраджэньня, у нашых адраджэнцаў склаліся добрыя сувязі з установамі, што знаходзіліся ў гэтым будынку. А была тут праваслаўная духоўная сэмінарыя ды на працягу нейкага часу прыватная жаночая гімназія Нядзюравай і Райсмілер, пра йснаваньне якой згадвае яе вучаніца, знаная беларус-

Базыльянскія муры. Царква Сьв.Тройцы

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Базыльянскія муры. Уваход у гімназію

для дзяцей-сіротаў, у асноўным выхадцаў зь беларускай сялянскай беднаты. Яго стварыў ксёндз Адам Станкевіч. Бальшыня іх стала пазьней гімназістамі.

Прыблізна ў тым жа часе тут арганізавалася й беларуская аматарская тэатральная майстроўня. Нейкі час сваю сядзібу ў Базыльянскіх мурох мела й Таварыства Беларускай Школы.

Ня менш цесна зьвязаная з Базыльянскімі мурамі й гісторыя Віленскага Беларускага Музэю (74), якая таксама ўяўляе зь сябе цікавую старонку беларускага руху ў Вільні. Музэй паўстаў з багатай калекцыі беларускай старасьвеччыны й этнаграфіі Івана Луцкевіча. У “нашаніўскую пару” калекцыі пэўны час знаходзіліся ў памяшканьні рэдакцыі “Нашай Нівы”. У Базыльянскія муры калекцыі былі перавезеныя ў 1921 годзе й гэты год прынята лічыць часам заснаваньня музэю.

Яшчэ да сваёй сьмерці Іван Луцкевіч перадаў свае калекцыі створанаму ім у 1918 годзе Беларускаму Навуковаму Таварыству ў Вільні. Гэта таксама была адна зь беларускіх арганізацыяў, якая разьмяшчалася ў Базыльянскіх мурох і вяла тут сваю працу. Па сутнасьці Таварыства было разьвязанае ўвосені 1939 году,

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

каталіцкі касьцёл Сьв.Казіміра (34) пасьля нязначнай перабудовы стаў галоўным праваслаўным храмам гораду. Іншыя зачыняліся ці ператвараліся ў казармы або вастрогі, вельмі неабходныя новай уладзе, якую не прымала мясцовае насельніцтва. Як вядома, непрыняцьце гэтае ў шматлікія паўстаньні, што пэрыядычна ўзьнікалі на працягу ўсяго стагодзьдзя. Ды ўсё ж Вільня жыла сваім жыцьцём. Як бы мы не ацэньвалі той пэрыяд, калі руйнаваліся многія каштоўныя помнікі, гэтая цяжкая пара таксама пакінула свае станоўчыя сьляды на абліччы гораду.

Касьцёл Сьв.Казіміра (Didžioji g. 34)

Заняпад беларускай кніжнай літаратуры не спыніў разьвіцьця вуснай народнай творчасьці беларусаў, народ захоўваў сваю адметнасьць у звычаях, багатым фальклёры, не губляў сваёй роднай мовы. Фальклёр абуджаў зацікаўленьне тых, хто страціўшы сваю нацыянальную сьвядомасьць, усё ж адчуваў крэўную повязь з родным краем і яго “простым людам”.

У XIX ст. назіраем першыя парасткі адраджэньня. Яго носьбітамі былі дзеячы культуры своеасаблівага віленскага этнакультурнага памежжа. Адным з тыповых прадстаўнікоў гэтай плыні быў Уладзіслаў Сыракомля, і мы пашукаем мясьціны, зьвязаныя зь ягоным імем.

Вядомы польскі й беларускі паэт, якога сапраўднае ймя Людзьвік Кандратовіч, паходзіў зь безьзямельнай беларускай шляхты, нарадзіўся на Бабруйшчыне, жыў у Нясьвіжы, Наваградку, затым непадалёк ад Вільні арандаваў фальварак Барэйкаўшчына. За ўдзел у антымаскоўскіх маніфэстацыях 1861 году сядзеў у Віленскай турме. Памёр у Вільні ў доме нумар 5 па

вуліцы Барбары Радзівілянкі (Barboros Radvilaitės), даўней Каралеўскай (36). На доме ёсьць мэмарыяльная табліца на польскай мове. Ва ўнівэрсытэцкім касьцёле Сьв.Яна на сьцяне левай навы захаваўся таксама скульптурны партрэт паэта з памятнай дошкай (37). Пахаваны ў Вільні на могілках Росы, магіла ягоная заўсёды добра дагледаецца.

Сыракомля пісаў больш па-польску, аднак ёсьць некалькі ягоных арыгінальных твораў і па-беларуску. Разам з тым тэматыка пераважнай бальшыні ягоных твораў – беларуская. Зьбіраў і апрацоўваў беларускі фальклёр. Нездарма яго называлі "вясковым лірнікам".

Зь Вільняю цесна зьвязанае імя кампазытара XIX ст. Станіслава Манюшкі, які таксама паходзіць зь Беларусі. Ён нарадзіўся ў 1819 годзе ў Ігуменскім павеце Менскай губэрні. З 1840 году амаль дваццаць гадоў жыў у Вільні, працаваў арганістам і дырыжорам. Ён стваральнік польскай нацыянальнай клясычнай опэры, клясык вакальнай лірыкі. Творчасьць ягоная моцнымі повязямі зьвязаная зь Беларусьсю – ён шырака выкарыстоўваў беларускі песенны фальклёр. Гэта тычыцца многіх вадэвіляў кампазытара, музычных камэдыяў і камічных опэраў, якія ў розным часе ставіліся на Беларусі. Найбольш знаная "Сялянка" на лібрэта Вінцука Дуніна-Марцінкевіча была пастаўленая ў менскім тэатры ў 1852 годзе. На жаль, будынак тэатру, які ацалеў падчас апошняй вайны, у 1984 годзе быў па-варварску зьнішчаны.

У Вільні ёсьць сьціплы помнік Манюшку (39) ў сквэры каля касьцёла Сьв. Кацярыны (40). Апрача

Помнік Ст.Манюшку (Vilniaus g.)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Дом З.Нагродзкага на Завальнай вул. (Pylimo g. 9)

ЯСЬКА – ГАСПАДАР З-ПАД ВІЛЬНІ

Сёньняшнюю вандроўку прысьвячаем мясьцінам, зьвязаным зь імем Кастуся Каліноўскага. Ён кіраваў паўстаньнем у Літве й Беларусі, быў абаронцам беларускіх сялянаў, сьвядома зьвяртаўся да свайго народу на ягонай роднай мове ў адозвах-газэтках, якія трапна называў “Мужыцкая праўда”. Гэтыя адозвы Каліноўскі падпісваў псэўдонімам “Яська – гаспадар з-пад Вільні”.

У Вільні можна было б знайсьці многа будынкаў у большай ці меншай меры зьвязаных з паўстаньнем 1863 году. У кастрычніку 1863 году Каліноўскі пад імем Ігната Вітажэнца пасяляецца ў Вільні ў гэтак званым “гімназіяльным доме” пры Замкавай вуліцы (43), які непасрэдна прымыкае да касьцёла Сьв.Яна(11). На гэтай кватэры Каліноўскі быў арыштаваны ў студзені 1864 году.

Месцам ягонага зьняволеньня, як і іншых паўстанцаў, быў кляштар Дамініканаў (10), што знаходзіцца на вул. Сьв.Ігната (Šv.Ignoto),11. Пра гэта напамінае мэмарыяльная табліца на сьцяне кляштару ў памяць паўстанцаў і іхняга кіраўніка Кастуся Каліноўскага (44).

Незадоўга да прызначанага на 13 сакавіка 1864 году палявога суду, зьняволены ў Дамініканскіх мурох Кастусь Каліноўскі запатрабаваў паперы й прыладаў да пісаньня. Спадзяючыся,

што ён нарэшце дасьць паказаньні, жаданьне ягонае выканалі. Падчас бяссоннай ночы і ўзьніклі "Лісты з-пад шыбеніцы", якія, патаемна перададзеныя з турмы, дайшлі да сэрца простых людзей. Яны былі напісаныя па-беларуску й закончваліся такімі словамі:

"З-пад шыбеніцы маскоўскай прыходзіцца мне пісаць да вас і можа астатні раз...Прымі, народзе, па шчырасьці маё слова прадсьмертнае... Як дзень з ночай ня ходзяць разам, так і навука праўдзівая ня йдзе разам зь няволяй маскоўскай, а пакуль яна будзе ў нас, нічога ня будзе... Ня будзе праўды, ня будзе багацьця й ніякай навукі, адно намі, як скацінай, варочаць будуць не для дабра, а на пагібель нашу.

Таму, народзе, як толькі пачуеш, што браты з-пад Варшавы ваюець за праўду й вольнасьць, тады й ты не заставайся ззаду, но, хапіўшы за што можаш, за касу, за тапор, і цэлай грамадой ідзі ваяваць за праўду, за сваё чалавечае й народнае права, за сваю веру, за зямлю родную. Бо я табе з-пад шыбеніцы кажу, народзе, што толькі тады зажывеш шчасьліва, калі над табой ужо маскаля ня будзе.

Твой слуга Яська, гаспадар з-пад Вільні".

Урачыстае адкрыцьцё мэмарыяльнай дошкі Кастусю Каліноўскаму на вул. Сьв.Ігната (Šv.Ignoto g. 11) ў 1993г.

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Мэмарыяльны знак паўстанцам 1863 г. на Лукішскім пл. (Lukiškių aikš.)

РАЗЬВІТАНЬНЕ З ДАЎНІНОЙ

Натуральна, што падчас вандровак па Вільні найбольшае нашае замілаваньне выклікае Стары горад, хаця сёньня ўжо цяжкавата акрэсьліць ягоныя сапраўдныя межы. Калісьці, пасьля ўзьвядзеньня вакол гораду абарончых муроў, межы гораду былі адносна выразныя. Але гэта было даўно, а сёньня ад таго гарадзкога муру засталіся толькі невялічкія фрагмэнты й толькі адна брама. Раней, калі з гораду выяжджалася ў розных напрамках, кожны шлях пачынаўся ад сваёй брамы. Але цяпер тых брамаў ужо няма.

Адзіная ацалелая брама называлася Медніцкай, бо ад яе пачынаўся шлях ад мястэчка Меднікі, дзе й сёньня захаваліся руіны старажытнага замка. Зь Меднікаў жа дарога вяла ажно ў Менск.

Цяпер яе называюць Вострай Брамай (46). Да брамы з боку гораду ў канцы XVIII ст. была дабудаваная капліца, дзе знаходзіцца абраз цудатворнай Божай Маці, шырака вядомы вернікам усёй нашай краіны й па-за яе межамі.

Вострая (Медніцкая) Брама (Aušros Vartų g.)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Божая Маці Вастрабрамская

тлумачыцца шэрагам аб'ектыўных фактараў. Перш за ўсё, Вільня стала сталіцай Вялікага княства Літоўскага, той гістарычнай Літвы, у якой славянскі этнас колькасна перавышаў балцкі. Мабыць нейкае значэньне мела й тое, што само ўзьнікненьне гэтай дзяржавы адбылося на славянскай тэрыторыі, а менавіта ў Наваградку, гэта значыць на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Апроч таго трэба адзначыць, што дабраахвотныя й раўнапраўныя народы мелі неаднолькавы этнакультурны старт. Славянскія плямёны Вялікага княства Літоўскага, зь якіх пазьней сфармавалася беларуская нацыя, мелі ўжо традыцыі дзяржаўнага жыцьця (Полацкае княства), а таксама, дзякуючы ранейшаму прыняцьцю хрысьціянства, сваё пісьменства.

Мусіць у зьвязку з гэтым культура старажытнай Вільні й пачала фармавацца на груньце беларускай мовы й гэтая мова зрабілася дзяржаўнаю моваю ўсёй тагачаснай Літвы.

Вось чаму Вільня, стаўшы стольным горадам, пачынае набываць яскравую беларускую традыцыю, а таму й ацалелыя тут архітэктурныя помнікі маюць самае непасрэднае дачыненьне да гісторыі ў культуры Беларусі.

Вядома, гэтыя меркаваньні ні ў якай меры не зьмяншаюць значэньне Вільні, як гістарычнай і культурнай спадчыны цяперашняй Літвы. Пра гэтае значэньне выразна сьведчаць адносіны да Вільні й яе даўніны сучасных літоўцаў, якія пацьвярджаюцца ня словамі, а дзеямі. Ня будзе перабольшаньнем, калі скажам, што дзякуючы іхнім намаганьням, Вільня, захаваўшы сваё старажытнае аблічча, сёньня папрыгажэла й памаладзела.

Але ў нашай сёньняшняй вандроўцы мы нібыта на нейкі час разьвітаемся з гэтай даўнінай... Пройдзем праз Вострую Браму й накіруемся да Замкавай Гары, мінаючы Вастрабрамскую, Вялікую й Замкавую вуліцы. Паўсюль мы ўбачым безьліч старажытных помнікаў. Справа касьцёл Сьв.Тэрэзы (47), за ім царква

Капліца Вострай Брамы (Aušros Vartų g.)

Сьв.Духа. Зьлева брама ў славутыя Базыльянскія муры. Мінаем гарадзкую Ратушу, направа касьцёл Сьв.Казіміра, за ім царква Сьв.Мікалая. А налева ўжо згаданы дом Якуба Бабіча, дзе была друкарня Франьцішка Скарыны. За Мікалаеўскай царквой - палац Хадкевічаў, за ім найстарэйшая Пятніцкая царква. Тут пачынаецца Замкавая вуліца. Ізноў жа зьлева – вялізны касьцёл Сьв.Яна й старажытны Унівэрсытэцкі комплекс. Крыху наперадзе перад намі адкрываецца Катэдральны пляц, а над ім узвышаецца Замкавая Гара зь вежай Гедыміна.

Тутака мы й разьвітаемся, каб зноў сустрэцца ў пошуках помнікаў беларускага адраджэньня XX-га ст., таго нясупыннага працэсу, які працягваецца й да нашых дзён.

Касьцёл Сьв.Тэрэзы
(Aušros Vartų g. 14)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Вуліца Сьв. Ігната (Šv.Ignoto g.)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

рыяй у бальшавіцкім варыянце. Аднак хоць Вільня й Віленскі край у складзе Заходняй Беларусі аказаліся пад польскай акупацыяй, беларускія традыцыі былі даволі моцныя ды пакінулі па сабе шмат памятных сьлядоў, на якія зьвернем увагу падчас нашых далейшых вандровак.

Толькі пасьля заканчэньня другой сусьветнай вайны, калі Вільня і ўся Віленшчына апынуліся ў складзе Савецкай Літвы, беларускае культурна-грамадзкае жыцьцё цалкам перастала йснаваць. Аднак і гэта ня быў яшчэ аканчальны скон, бо сёньня пачынаецца цяжкое, пакутлівае абуджэньне...

А нашую наступную вандроўку пачнем з пошукаў мясьцінаў "нашаніўскае пары" і напамінам пра людзей, што яе тварылі...

ПА СЬЦЯЖЫНАХ ЦЁТКІ

Кожнаму, хто хоць крышачку знаёмы з гісторыяй беларускай літаратуры пачатку нашага стагодзьдзя, вядомае імя паэтэсы-рэвалюцыянэркі Алаізы Пашкевічанкі, шырака знанай пад рэвалюцыйным і літаратурным псэўдонімам "Цётка". Гэтая абаяльная й шчырая патрыётка ўсё сваё кароткае жыцьцё аддала змаганьню за народную волю й назаўжды заслужыла ўдзячную памяць нашчадкаў.

Нарадзілася Алаіза ў 1876 годзе, а родам яна зь Лідчыны, з тых абшараў, што раскінуліся непадалёк ад беларуска-літоўскага памежжа. У 1902 г. яна скончыла прыватную жаночую гімназію Прозаравай (48) у Вільні. Будынак гімназіі знаходзіцца на вуліцы Якштаса (A.Jakšto), акурат там, дзе ў яе ўліваецца вуліца Каштанавая (Kaštonų). Як і шмат за якімі вуліцамі Вільні, за ёю цягнецца цэлы ланцужок зьме-

Гімназія Прозаравай (A.Jakšto g. 9)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі,ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны ціск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Рэдакцыя "Нашай Долі" на Віленскай,32 (Vilniaus g. 21)

За дужа радыкальны апазыцыйны напрамак у студзені 1907 году пастановай Віленскай судовай палаты газэта была забароненая, а рэдактар-выдавец Іван Тукеркес быў асуджаны на адзін год крэпасьці. Пакараньня ён не адбыў, бо здолеў своечасова эміграваць.

Вось што згадвае пра выхад у сьвет першага нумару "Нашай Долі" адзін з удзельнікаў гэтай падзеі Дзядзька Пранук – так падпісваўся Франук Умястоўскі: "Калі а 12 гадзіне са сьвяжусенькім нумарам "Нашай Долі" я выйшаў з друкарні, сэрца ў мяне стукала ад радасьці й шчасьця за будучыню нашага дарагога дзіцяці. Прыйшоўшы ў рэдакцыю на Віленскай вуліцы, я знайшоў там усю кампанію. Быў тут Ян Тукеркес, Антон і Ян Луцкевічы, і Цётка, і Станіслаў Сымановіч – экспэдытар газэты... Усе зь нецярпеньнем чакалі майго прыходу й газэту амаль не парвалі, выдзіраючы з рук адзін у аднаго. Ня ведаю, скуль узялася гарэлка й закуска, і наліўшы чаркі, ня гледзячы на косыя погляды Цёткі, якая не цярпела п'ючай кампаніі, мы адным духам асушылі іх за будучыню Бацькаўшчыны. Так гулялі мы на хрэсьбінах "Нашай

Долі”. Гэты ўспамін быў апублікаваны ў часопісе “Беларусь” у 1919 годзе. Так адвечным людзкім звычаем быў ушанаваны выхад першай беларускай газэты.

Друкарня, дзе друкавалася першая беларуская легальная газэта, знаходзілася ў доме на рагу вуліц Вялікай і Рудніцкай, цяпер Рудзінінку (Rūdininkų) (53). Дом належыў тады да багатага купца Залкінда. Сёньня ў гэтым доме разьмяшчаецца Віленскі дом мадэляў.

На апошняй старонцы газэты знаходзім назву, адрас друкарні й рэкляму гэтага новаадчыненага прадпрыемства, якое “прымае усялякія заказы на ўсіх эўрапейскіх мовах. Заказы выконваюцца хутка, хараша й акуратна”. Называлася яно “Арцель друкарскай справы”.

Калі выдаваліся два апошнія нумары, дык месца знаходжаньня рэдакцыі зьмянілася, яна пераехала па адрасу: Катэдральны пляц, 4 (54). Зьмянілася й друкарня: гэтыя нумары былі адбітыя адпаведна ў друкарнях Рома й апошні ў друкарні Сыркіна. Мабыць варта было б знайсьці й адрасы гэтых друкарняў.

Кнігарня Пясецкай-Шляпэліс на Дамініканскай (Dominikonų g. 13)

На самай апошняй старонцы газэты паўсюль спатыкаем рэкляму літоўскай кнігарні Марыі Пясэцкай-Шляпэліс, якая знаходзілася на Дамініканскай вуліцы, 13 (55). Кнігарня паведамляла, што "прадае рожныя беларускія кніжкі" і "прымаецца падпіска на газэту "Наша Доля".

Адначасова ў газэце друкавалася й рэкляма літоўскага тыднёвіка, які выходзіў у Вільні яшчэ з траўня месяца пад назвай "Наўёйі Гадіне" – "Новая Эра", які па свайму палітычнаму напрамку быў блізкі да "Нашай Долі".

Друкарня "Арцель друкарскай справы" на Вялікай (Didžioji g. 19)

Усё гэта вымоўна сьведчыць пра тагачасную салідарнасьць і супольнасьць інтарэсаў беларускага й літоўскага асяродзьдзя на віленскім груньце... Мабыць напамін пра гэта трэба пашырыць сярод сучаснага грамадзтва, якое у значнай меры страціла сваю гістарычную памяць.

ПА ШЛЯХОХ "НАШАНІЎСКАЙ ПАРЫ"

Вандруючы мінулым разам па Вільні, мы знайшлі некалькі мясьцінаў, зьвязаных з газэтай "Наша Доля", якая дала пачатак беларускаму пэрыядычнаму друку. Але ж, як вядома, пасьля шостага нумару рашэньнем Судовай палаты Вільні газэта была забароненая... Ды няўрымсьлівыя яе стваральнікі на гэтым не спыніліся. Эстафету "Нашай Долі" пераняла газэта "Наша Ніва", якая йснавала ўжо даўжэйшы час – зь лістапада 1906 амаль да восені 1915 году. Яна, як і яе

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

нумару – Уласаў. Асноўнымі ж супрацоўнікамі й аўтарамі былі тыя самыя асобы, што перад тым выпускалі “Нашу Долю”.

Рэдакцыя “Нашай Нівы” на Вял.Пагулянцы (J.Basanavičiaus g. 17)

У пачатку 1907 году рэдакцыя была перанесеная на вуліцу Завальную, 45 (57). Гэты дом знаходзіцца на рагу Садовай вуліцы (Sodų) і Піліма (Pylimo), й мае цяпер адрас Піліма, 51. Але неўзабаве ў траўні таго самага году рэдакцыя мусіла перабрацца ў новае памяшканьне. Памяшканьне гэтае разьмяшчалася ў доме на рагу вуліцы Завальнай і Троцкай пад нумарам 30 (цяпер Піліма, 26), у былым палацы графаў Тышкевічаў з адметным фасадам з боку Троцкай вуліцы, дзе моцна высунуты балькон падпіраюць постаці двух атлантаў (41). Мусіць з гэтай нагоды мясцовы люд здаўна ахрысьціў яго “домам пад балванамі”.

Як і раней рэдактарам-выдаўцом газэты быў Аляксандар Уласаў. Вось урывак зь ягоных успамінаў, напісаных зь вялікім пачуцьцём гумару:

“Пачатак беларускай прэсы быў увесь на ахвярах і цяжкай начной працы. Паўтраця году мы з Антонам Луцкевічам пісалі ад вечара да раніцы. Як мы вытрымалі гэту работу, я не разумею. Маладосьць, нязломная воля, энтузіязм. Трэба было вырабляць літаратурную мову. Пазьней зьявіліся памацнікі. Прыйшоў у рэдакцыю да нас урэшце й Якуб Колас. Далі яму адпаведную работу. Прысылалі ў “Нашу Ніву” многа вершаў, апавяданьняў, карэспандэнцыяў. Колас меў многа працы. З благіх вершаў рабіў добрыя, і мястэчковы вершаплёт, прачытаўшы свае вершы знаёмым, дзівіўся разам зь імі: якія пекныя вершы!

Колас унёс многа гумару ў рэдакцыю; чалавек ён быў жыцьцярадасны, у жыцьцё нашае “багемы” ўносіў у вольныя хвіліны

многа весялосьці... Помню, раз цэлую ноч працавалі ў рэдакцыі на рагу Завальнай і Троцкай у Вільні. Колас а гадзіне трэцяй уночы кажа: Вот бы выпіў гарэлкі!" – "На грошы й купі." – Колас за паўгадзіны вярнуўся зь цёмнай вуліцы й кажа: "Няма, усё зачынена! Тут і генэрал не дастане!" – Я пайшоў. Пытаюся ў гарадавога: "Калі ласка, гдзе тут можна дастаць гарэлкі?" – "Ды вось, у стоража пад нумарам 58"...

Можна меркаваць, што Аляксандар Уласаў выканаў тады сваё заданьне пасьпяхова...

Неўзабаве пасьля таго, як Якуб Колас пакінуў працу ў рэдакцыі "Нашай Нівы", а затым быў асуджаны на тры гады зьняволеньня, рэдакцыя з будынку былога палацу графаў Тышкевічаў зноў перабралася ў новае памяшканьне. Цяпер гэта быў дом на Віленскай вуліцы, 20, на рагу вуліцы Новай (58). Тут рэдакцыя знаходзілася на працягу 1908-1910 гадоў.

На жаль, дом гэты не захаваўся да нашых дзён. Ён быў разбураны падчас апошняй вайны. Доўгі час на гэтым месцы быў сквер, а затым у сямідзясятых гадох там пабудавалі новы сучасны гмах. У ім разьмяшчаецца Міністэрства Сувязі Літвы.

Варта адзначыць, што якраз у гэтым прамежку часу – ад верасьня 1908 да кастрычніка 1909 году – ў рэдакцыі працаваў Янка Купала. Апрача заняткаў у рэдакцыі, якія не давалі ніякага заробку, бо супрацоўнікі працавалі на грамадзкіх пачатках, ён таксама працаваў у бібліятэцы-чытальні "Веды", якая знаходзілася на Георгіеўскім праспэкце, 4, цяпер пр. Гэдыміна, 2 (69). Праца тая была яму патрэбная, каб хоць трохі зарабляць на сваё ўтрыманьне. Аднак мэтаю ўладкаваньня Купалы ў бібліятэку было ня толькі здабыцьцё сродкаў для жыцьця, але й стварэньне спрыяльных умоваў для самаадукацыі. Уласьнікам бібліятэкі быў Барыс Даніло-

Рэдакцыя "Нашай Нівы" на Завальнай, 45 (Pylimo g. 51)

Палац Тышкевічаў на Завальнай, 30 (Pylimo g. 26/1)

віч, грамадзкі й культурны дзеяч, актыўны ўдзельнік беларускага руху ў Вільні. Даніловіч дужа спагадліва ставіўся да Янкі Купалы. Уладкавалі ж, мабыць, паэта на працу Аляксандар Уласаў і браты Луцкевічы, якія былі блізка знаёмыя з Даніловічам. Як сьведчыць Вера Андрэеўна Ніжанкоўская, першая жонка Браніслава Тарашкевіча, яе маці, родная сястра Аляксандра Ўласава, вучылася ў Вільні разам з сястрою Барыса Даніловіча ў адной гімназіі й у адной клясе. Сем'і й дзеці сябравалі паміж сабою, дый жылі ў адным доме каля галоўнага паштамту, які знаходзіўся тады насупраць касьцёла Сьв.Яна (11). Будынак паштамту таксама быў разбураны падчас апошняй вайны. У гэтым часе Леў Даніловіч, бацька Барыса, быў начальнікам пошты ў Вільні, а Мікіта Ўласаў, бацька Аляксандра, працаваў ягоным намесьнікам.

Паміж іншым, Барыс Даніловіч быў адным зь ініцыятараў заснаваньня Беларускага Выдавецкага Таварыства "Наша Хата". Яно йснавала ад сьнежня 1908 да 1911 году. Выдала нешта шэсьць беларускіх кніжак. У склад таварыства ўвашлі Бонч-Асмалоўскі,

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

пры беларускай кнігарні. У кнігарні часткова зьмяшчалася й рэдакцыя беларускага часопіса "Наша Ніва", у якой працаваў бацька. Пры кнігарні ў вялікім падвале быў склад кніжак, частка ляжала наўпрост на зямлі й яны часам замянялі крэслы. Пасярэдзіне стаяла невялічкая круглая печка, якую прапальвалі вечарамі ды грэлі на ёй гарбату.

Тут вечарамі й зыходзіліся бацькавы знаёмыя, бо наша кватэра была цесная, й, як дзеці клаліся спаць, дык староньнім не было месца, каб зайсьці. Сюды прыходзіў беларускі паэт Янка Купала, пісьменьнік Зьмітрок Бядуля, пісьменьніца Цётка (Пашкевічанка). Прыходзіла й мая цётка Зося, часам заглядаў і добры цётчын сябра Людас Гіра. Сталымі гасьцямі былі дзьве маладыя дзяўчыны – Уладзя Станкевічанка й Канстанцыя Буйла. Дзяўчыны таксама актыўна ўдзельнічалі ў літаратурных дыскусіях. К таму часу ўжо быў выдадзены зборнік вершаў Канстанцыі Буйла, а Ўладзя Станкевічанка працавала ў дзіцячым садку й пісала апавяданьні для дзяцей.

Пісьменьнікі, што зьбіраліся ў падвале, чыталі свае новыя творы, дзяліліся поглядамі. У падвале было ўтульна, ад печачкі разыходзілася прыемнае цяпло, электрычная лямпа моцна

Рэдакцыя "Нашай Нівы" на Завальнай, 7 (Pylimo g. 5/1)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Мэмарыяльныя таблiцы ў гонар Вацлава Ластоўскага й Лазьдзiну Пеледы на Завальнай, 7 (Pylimo g. 5/1)

Сур'ёзна пазiраюць iх вочы, i сьвецiцца ў iх моц i адвага... У гэтай цiшынi я зь нейкай гордасьцю думаю: – Толькi сем гадоў працы, i скольки пасьпелi зрабiць тры пастаянныя ворганы: "Наша Нiва", "Саха", "Маладая Беларусь"... Колькi пекных кнiг выдалi! Колькi здольных паэтаў i пiсьменьннiкаў зьявiлася ! Беларускi тэатар... беларуская музыка, песьня... Беларускiя сьвятыгульнi...

Хутка нарастаюць працаўнiкi на нашай роднай нiве. Усё гэта даець энэргiю й надзею. Багата наша будучыня !.. Сьвятое гэтае месца, бо яно родзiць зярняты прасьветы для ўсяго вялiкага беларускага народу!"

Надрукаванае гэта было ў Вiльнi ў 1920 годзе.Колькi ж яшчэ такiх сьвятых месцаў ёсьць у нашай роднай Вiльнi ?!

У беларускiм адраджэнскiм руху гэтак званая "нашанiўская пара" была вельмi прадуктыўная. А таму ў нашых вандроўках хачацца знайсьцi як мага больш зьвязанага з гэтаю пароюю.

Апошнiм прытулкам рэдакцыi газэты "Наша Нiва" быў дом на Вiленскай вулiцы, 29 (цяпер 14) (61). Рэдакцыя знаходзiлася тут на працягу 1914-1915 гадоў ажно да яе лiквiдацыi ў сувязi з наблiжэньнем да Вiльнi фронту першай сусьветнай вайны. На працягу 1914 году рэдактарам газэты быў Янка Купала, а выдаўцом Аляксандар Уласаў. У 1915 годзе Янка Купала быў ужо рэдактарам i выдаўцом газэты. Iснуюць усе падставы лiчыць, што ў гэтым часе Купала таксама жыў пры рэдакцыi. Мяркуюць, што рэдакцыя знаходзiлася ў панадворку дома, куды трэба заходзiць праз браму. Зьлева ад брамы ўстаноўленая цяпер мэмарыяльная таблiца ў памяць Янкi Купалы. Нягледзячы на

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

было заведзена на беларускі народны лад. Ну – і танны буфэт, і плата за ўваход усяго 10 капеек. Не разумеў я тады, што гэткім спосабам уцягвалі беларускія нацыяналісты ў свае сеці "масу". І спадабаў хадзіць туды – от, каб пагуляць... Правадыроў жа беларускага нацыяналізму: братоў Луцкевічаў, прафэсара Іваноўскага й іншых мы там і ў вочы ня бачылі...

Зь вядомых людзей давялося мне там бачыць адзін раз Янку Купалу. Ён сарамліва й ціхавата, грудным голасам, прачытаў нам некалькі сваіх вершаў. Здаецца, паскакаў і полечку з нейкай дзяўчынаю. Выпіў шклянку гарбаты й ціхенька пайшоў з клюба."

Мо некага зьдзівіць, чаму Максім Гарэцкі начэплівае ярлыкі нацыяналістаў сваім найбліжэйшым сябрам і паплечнікам з нашаніўскае пары. Але ж гэты раман-кроніка быў напісаны ў 1931-1932 годзе, калі пачаліся рэпрэсіі, і аўтар імкнуўся хоць крыху рэгабілітаваць сябе ў вачох бальшавікоў, адмяжоўваючыся ад дзеячоў беларускага адраджэньня. Зрэшты, гэта ня выратавала яго ад заўчаснай гібелі.

Дарэчы, беларускі клюб на Віленскай, 29 існаваў яшчэ нейкі час і ў першую сусьветную вайну.

Рэдакцыя "Нашай Нівы" на Віленскай, 29 (Vilniaus g.14)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Выдавецтва Б.Клецкіна на Малай Стэфанскай (Raugyklos g. 23)

зьвесткі, што пры выдавецтве нейкі час жыў Янка Купала. Выдавецтва мела сваю кнігарню ва ўжо згаданым намі доме нумар 7 на Завальнай вуліцы (60). Затым кнігарня была перанесеная на Вастрабрамскую, 1, рог вуліцы Гетманскай (Etmonų). (66). Усе гэтыя дамы захаваліся да нашых дзён.

Пасьля перапынку Таварыства ўзнавіла сваю дзейнасьць у 1919 годзе. Шырака разгарнула выданьне падручнікаў для беларускіх школаў, апрацаваных Леанілай Гарэцкай, Браніславам Тарашкевічам, Аркадзем Смолічам, Максімам Гарэцкім, Ігнатам Дварчаніным і іншымі. Працягвала традыцыю выданьня календароў-кніжак, якія выходзілі штогод да 1929 году. За час існаваньня выдала шмат беларускай мастацкай літаратуры. У кіраўніцтва Таварыства ўваходзілі вядомыя культурна-грамадзкія дзеячы Заходняй Беларусі.

На Малой Стэфанскай вул., 23, цяпер Раўгіклас (Raugyklos) знаходзілася Віленскае выдавецтва Б.Клецкіна (1875-1937), заснаванае ў 1911 годзе (67), якое выдавала пераважна жыдоўскую літаратуру. З 1921 года выдавецтва пачало друкаваць і беларускія

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

частку бібліятэкі й стаў яе адзіным гаспадаром. У красавіку 1907г. Даніловіч, атрымаўшы дазвол губэрнатара, перавёз яе ў новае памяшканьне на Георгіеўскі праспэкт, 4, кв.10 (Цяпер Гедыміна, 2) (69). Менавіта тут і працаваў у Даніловіча Янка Купала.

У 1911 годзе бібліятэка была перавезеная на Віленскую, 33 (цяпер Віленская, 10) (70), а кампаньёнам Даніловіча ў вядзеньні бібліятэкі стаў Антон Луцкевіч.

Гэты дом, што й дасюль знаходзіцца на рагу праспэкта Гедыміна, амаль нельга пазнаць. Пасьля другой сусьветнай вайны ў ім разьмясьцілі рэстаран, але вонкавы выгляд дому тады яшчэ мала зьмяніўся. Толькі ў шасьцідзесятых гадох будынак быў цалкам рэканструяваны. Цяпер тут – вядомы ў Вільні рэстаран "Паланга".

Калі ж пачалася першая сусьветная вайна, Даніловіч быў мабілізаваны ў войска, а пасьля вайны апынуўся ў Адэсе й больш у Вільню не вярнуўся. Для таго, каб Антон Луцкевіч меў падставу распараджацца бібліятэкай, ён прыслаў у 1923 годзе з Адэсы натарыяльнае пасьведчаньне, што ў 1914 годзе ён перадаў сваю частку Луцкевічу, і з таго часу А.Луцкевіч зьяўляецца адзіным гаспадаром бібліятэкі. На гэтай падставе бібліятэка была перададзеная Беларускаму Навуковаму Таварыству і ўвайшла ў фонды Беларускага Музэю.

З 1914 году ў доме на Віленскай, 33, разам зь бібліятэкаю захоўваліся й калекцыі Івана Луцкевіча, ды жылі абодва браты – Іван і Антон. Справа ў тым, што да гэтага часу, як ужо было згадана, усе калекцыі археоляга Луцкевіча перахоўваліся на Завальнай вуліцы, 7, у памяшканьні рэдакцыі "Нашай Нівы"(59), але ж з 1914 году рэдакцыя перанеслася на Віленскую, 29 (61), а калекцыі, мабыць, былі тады перавезеныя цераз адзін дом на Віленскую, 33 (70), дзе ўжо тады знаходзілася бібліятэка Дані-

Бібліятэка Барыса Даніловіча на Георгіеўскім праспэкце (Gedimino pr. 2)

ловіча. Дакумэнт, які Даніловіч прысылаў з Адэсы, называецца "подписка-показание" і захоўваецца цяпер у Цэнтральнай Бібліятэцы Акадэміі Навук Літвы (27) ў аддзеле рукапісаў пад нумарам Ф-21-310. Ён досыць дакладна апавядае ўсю гісторыю бібліятэкі й падае адрасы, дзе яна ў розным часе знаходзілася.

Бібліятэка Барыса Даніловіча на Віленскай, 33 (Vilniaus g. 10/16). Сучасны выгляд

Вядома, дакумэнт не раскрывае факту якіх-колечы фінансавых транзакцый між Даніловічам і Луцкевічам, якіх, мабыць, і не было, бо ў апошняга проста ніколі не было сродкаў на прыдбаньне бібліятэкі. Можна меркаваць, дакумэнт быў толькі юрыдычным сродкам, пры дапамозе якога Даніловіч ахвяраваў сваю бібліятэку "Веды" беларускаму грамадзтву Вільні.

Гэтаксама й археоляг Луцкевіч, які ў 1918 годзе быў ініцыятарам заснаваньня ў Вільні Беларускага Навуковага Таварыства, перадаў Таварыству ўвесь зьбіральніцкі плён свайго жыцьця, што й было пазьней глебай для стварэньня ў Вільні першага беларускага гісторыка-этнаграфічнага музэю.

Тутака варта адзначыць, што менавіта першыя два дзесяцігодзьдзі нашага веку, якія далі пачатак няспыннаму беларускаму адраджэнскаму руху, адметныя ня толькі самаахвярнаю працаю яго дзеячоў, але й шматлікімі матар'яльнымі ахвяраваньнямі беларускаму грамадзтву, часта прыдбанымі на працягу ўсяго жыцьця.

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

на Віленскай, 10. Дом гэты знаходзіцца якраз насупраць скверу, дзе ўстаноўлены помнік Станіславу Манюшку (39), зьлева ад скверу –касьцёл Сьв.Кацярыны (40). Цяпер ён значыцца пад нумарам 39, і ў ім разьмяшчаецца "Дом настаўніка", а ў той самай залі й дагэтуль адбываюцца розныя канцэрты ды імпрэзы (71).

Цікава адзначыць, што прэм'еры спэктакляў славутай купалаўскай "Паўлінкі" адбыліся ў 1913 годзе: першая –у студзені ў Вільні, другая – у лютым у Пецярбурзе й трэцяя –у жніўні ў Радашкавічах. Усе гэтыя прэм'еры прайшлі ў прысутнасьці аўтара камэдыі.

У Вільні ёсьць многа мясьцінаў, зьвязаных зь Янкам Купалам. У раёне Зьвярынца да нядаўняга часу была нават вуліца, названая ягоным іменем. Праўда, яе ў 1991 годзе перайменавалі, але ўсё ж кампэнсавалі гэта тым, што Купалу прысьвяцілі вуліцу ў прыгарадзе Нова-Вялейка. Дарэчы, Купала сапраўды нейкі час жыў на Зьвярынцы, але не на той вуліцы, а на суседняй. Жыў ён на Старой вуліцы, цяпер яна называецца вуліца Трэнёты (Treniotos), у доме пад нумарам 5, трэці дом справа, калі йсьці ад вуліцы Вітаўта (Vytauto)(72). Гэта было недзе ў 1908-1909 гадох,

Дом на Віленскай, 10 (Vilniaus g. 39), дзе адбыўся першы спэктакаль "Паўлінкі"

Дом С.Караля на Зьвярынцы (Treniotos g. 5)

калі паэт супрацоўнічаў у газэце “Наша Ніва” і працаваў у бібліятэцы Даніловіча. Жыў ён на кватэры ў беларускага настаўніка Сымона Караля, тады яшчэ маладога пэдагога, які здабыў пасаду загадчыка царкоўнапрыхадзкой школы на Зьвярынцы непадалёк Знаменскай царквы.

Кватэру ён атрымаў паблізу ад школы і ўладкаваў у сябе земляка Янку Купалу. Купала, мабыць, жыў там да выезду ў вёску Бенін у кастрычніку 1909 году, адкуль ужо на запросіны прафэсара Браніслава Эпімах-Шыпілы, таксама цераз Вільню, трапіў у Пецярбург.

Пра Сымона Караля вядома таксама, што ў міжваенным часе ён працаваў выкладчыкам у беларускіх гімназіях – сьпярша ў Радашкавічах, затым у Вільні. Быў знаны ў асяродзьдзі віленскай беларускай інтэлігенцыі. Памёр у Вільні, пахаваны на праваслаўных могілках на Ліпаўцы.

Такім чынам, у Вільні захавалася багата куточкаў, зьвязаных з культурным і палітычным жыцьцём беларусаў міжваеннага пэрыяду. І, як бачым, у вандроўках па іх трэба добра арыентавацца як у прасторы, так і ў часе.

У пару першай сусьветнай вайны беларускае жыцьцё канцэнтравалася пераважна ў тых самых будынках, дзе мы ўжо здолелі пабываць.Напрыклад, на Завальнай вуліцы, 7, дзе была Беларуская кнігарня й рэдакцыя “Нашай Нівы”, падчас першай нямецкай акупацыі выдавалася газэта “Гоман”, рэдактарам якое быў Вацлаў Ластоўскі (59).

А вось больш падрабязна пра сувязі Якуба Коласа зь Вільняю мы распавядзем у нашай наступнай вандроўцы ды перакінем масток паміж даваеннай і міжваеннай гісторыяй віленскай беларушчыны.

Знаменская царква на Зьвярынцы

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Віленская вулачка

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

публічнай школы, адозва да беларускага народу, узоры дэклярацыяў і заяваў, растлумачаньні дзяржаўнага заканадаўства аб школах у Польшчы, якое ў адносінах да беларусаў практычна не выконвалася.

У адозве былі гэткія словы: "Грамадзяне-беларусы! Каб здабыць лепшую будучыню, трэба здабыць сваю родную беларускую школу! Бацькі Беларусы! Калі вы хочаце, каб дзеці вашыя не выракаліся сваіх сярмяжных бацькоў, любілі мазольную працу, сваю мову, сваю Бацькаўшчыну й ёй служылі, калі хочаце вызваленьня нашага народу з путаў цемры й нядолі – дык неадкладна дамагайцеся сваёй роднай беларускай школы!" Што ж, у нечым гэты заклік застаўся актуальны й сёньня, хоць бацькі мо ўжо й не сярмяжныя...

Будынак былога Базыльянскага кляштару на Вастрабрамскай, 9 (5), меў яшчэ адзін панадворак, які выходзіў на Конскую вуліцу. На гэтым панадворку была тая частка будынку, дзе зна-

Беларускі Інстытут Гаспадаркі й Культуры на Вастрабрамскай (Aušros Vartų g. 6)

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Што нам доля, беларусы,
верце, так жа ўсьміхнецца,
зьгінуць зьдзекі і прымусы
і нядоля ўся мінецца...

Сам ён лепшай долі не дачакаўся, але выгадаваў дзяцей, беларусаў-віленчукоў,дачку Міраславу й сына Яраслава, шчырых патрыётаў. Ёсьць ужо ўнукі й праўнукі, – мо ім доля ўсьміхнецца, мо яны здолеюць захаваць віленскую беларушчыну?

Вялікай і вельмі канкрэтнай заслугай Станіслава Станкевіча была праяўленая ім супольна зь пісьменьніцай Зоськай Верас ініцыятыва выдаваць беларускія адрыўныя календары. Першы каляндар быў на 1926 год. Выдаваліся яны рэгулярна ажно да пачатку другой сусьветнай вайны.

Усё гэта міжволі згадваецца, калі мы адыходзім з таго сумнага месца, дзе некалі стаяла зруйнаваная вайною беларуская кнігарня, ды накіроўваемся знаёмым ужо нам маршрутам па Вялікай вуліцы ў бок Катэдральнага пляцу. Мінаем зьлева гарадзкую ратушу, дзе цяпер музэй мастацтва, справа касьцёл Сьв.Казіміра (34), яшчэ зусім нядаўна музэй атэізму, а ў царскія часы эпохі Мураўёва-вешальніка – галоўны праваслаўны сабор Вільні. Касьцёл гэты быў закладзены ў самым пачатку XVI ст. ордэнам езуітаў, а цяпер ізноў хараша адрэстаўраваны й аддадзены вернікам.

Не даходзячы да царквы Сьв.Мікалая, паварочваем направа ў завулак Савіча (Savičiaus), які злучае Вялікую вуліцу з вуліцай Бакшта, і знаходзім дом пад нумарам 12, дзе ў кватэры нумар 5 жыў зь сям'ёй Станіслаў Станкевіч (80).

Але яшчэ на падыходзе да яго варта зьвярнуць увагу на першы за касьцёлам Сьв. Казіміра трохпавярховы дом, куды ў другой палове трыццатых гадоў быў перанесены інтэрнат Віленскай Беларускай Гімназіі (81). Раней інтэрнат знаходзіўся разам з гімназіяй у Базыльянскіх мурох. Толькі цяпер улады загадалі называць яго не беларускім інтэрнатам,

Дом на Вастрабрамскай, дзе месьцілася кнігарня Станіслава Станкевіча Зд. 30-х гадоў

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

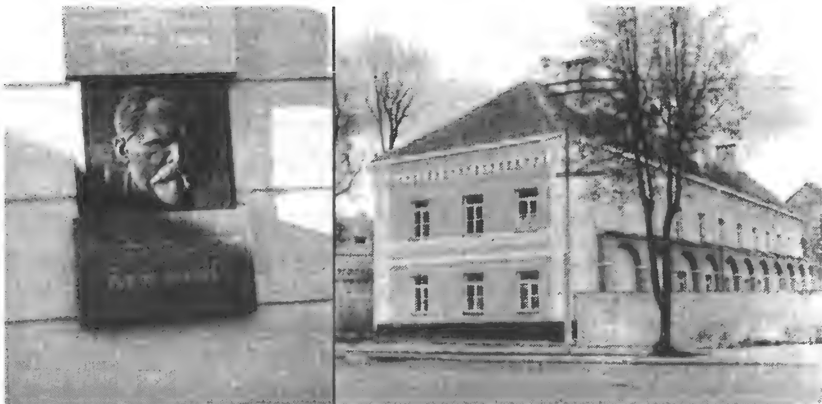
Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Дом на вул. Майроніса, дзе жыў Рыгор Шырма (Maironio g. 8)
Пабудаваны па праекту Лявона Вітан-Дубейкаўскага

але гаспадары, хоць у той час ім матар'яльна цяжка жылося, былі заўсёды ветлівыя й бадзёрыя. Ад іх сям'і як бы веяла дабрынёй, зычлівасьцю з пэўнай доляй гумару. У той час Шырма арганізаваў аматарскі хор, якім дырыгаваў. Сьпеўкі гэтага хору адбываліся часамі ў яго дома. І вось я тут пабачыла, якім ён мог быць патрабавальным і строгім, калі нехта са сьпевакоў быў няўважлівы. Бо музыка была для Рыгора Раманавіча заўсёды нечым сьвятым... Лічу, што ўсе, каму дарагая беларуская песьня, ніколі не забудуць яе нястомнага зьбіральніка – Рыгора Шырму."

Старэйшыя віленчукі-беларусы яго не забываюць. Іхнімі намаганьнямі на муры дому, у якім жыў Р.Шырма, у студзені 1994 г. была ўрачыста адкрытая й асьвенчаная мэмарыяльная табліца з барэльефным партрэтам артыста ды надпісамі на літоўскай і беларускай мовах.

Зараз за касьцёлам Сьв.Ганны (12), ад якога й была ўзятая колішняя назва вуліцы, бачым будынкі, у якіх у міжваенным часе месьціўся Мастацкі факультэт Віленскага унівэрсытэту (83). Тут здабывалі асьвету такія вядомыя беларускія мастакі, як Пётра Сергіевіч ды Міхась Сяўрук, тутака выкладаў выдатны мастак, наш слаўны зямляк прафэсар Фэрдынанд Рушчыц.

У суровыя ваенныя гады падчас нямецкай акупацыі, калі Віленскі Беларускі Музэй (74) быў выселены з Базыльянскіх муроў (5), каб абсталяваць там ваенны шпіталь, – у адным з гэтых будынкаў экспанаты музэю атрымалі сваё апошняе прыстанішча.

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Студэнты, як вядома, у бальшыні былі небагатыя, а тутака была магчымасьць невялікім коштам добра паабедаць. Сталоўка не ставіла перад сабой камэрцыйных мэтаў. Апекаваліся ёю на грамадзкіх пачатках жонкі беларускіх дзеячоў, у тым ліку дырэктара гімназіі Астроўскага, сэнатара Багдановіча, пасла Тарашкевіча, настаўнікаў Паўловіча й Шнаркевіча, сьвятароў Кульчыцкага й Каўша. Паводле графіку штодня прыходзіла новая гаспадыня, складала мэню, сачыла за парадкам на кухні. Яны вельмі дбалі пра якасьць харчаваньня, часам сёе-тое з прадуктаў і прысмакаў прыносілі з дому. Апавядаюць, што амбіцыі гаспадыняў і іх сталае спаборніцтва ўрэшце прывялі да парушэньня іхніх хатніх бюджэтаў і сталоўку давялося зачыніць. Мо гэта была не адзіная прычына, сёньня сказаць цяжка.

Беларускі Народны Дом (Maironio g. 4)

Мы ж тым часам з вуліцы Сьв.Ганны па Каралеўскай вуліцы выправімся ў бок знаёмага ўжо нам Катэдральнага пляцу дый таксама пашукаем там сьлядоў беларускага жыцьця міжваеннага часу.

Ад Катэдральнага пляцу пачынаецца праспэкт Гедыміна, які яшчэ да мінулай вайны лічыўся бадай самай галоўнай і прэстыжнай вуліцай Вільні, толькі ў той час ён насіў імя Адама Міцкевіча, а ўпершыню зьявілася на мапе гораду як Георгіеўскі праспэкт. Мабыць назва была ўзятая ад касьцёлу гэтага сьвятога, які захаваўся да нашых дзён.

ТУТ ЖЫЛІ БЕЛАРУСКІЯ ДЗЕЯЧЫ

На самым пачатку вуліцы паварочваем налева ў завулак, які меў назву Гарбарскі, а цяпер Одміню (Odminių), што зьяўляецца даслоўным перакладам яго назвы

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Касьцёл Баніфратраў (S.Daukanto aikš.)

У адрозьненьне ад Трэпкі жыў Самойла ў вельмі цяжкіх матар'яльных умовах, але жыцьцяпісы гэтых абодвух дзеячоў скончыліся ў тым самым трагічным для беларускай інтэлігенцыі Вільні верасьні 1939 году. Абодва яны трапілі ў чорныя сьпісы бальшавіцкага камісара Івана Фролавіча Клімава, які быў накіраваны сюды са спэцыяльнай злачыннай місыяй. Вільня была ачышчаная ад беларускай інтэлігенцыі, а Трэпка й Самойла загінулі ў сталінскіх засьценках у першыя гады свайго зьняволеньня. Ад'яжджаючы зь Вільні, Клімаў вывез у Менск і прымадону віленскай апэрэты Яніну Кульчыцкую, але ж у якасьці сваёй жонкі, ды пакінуў віленчукоў бязь іхняй улюбёнай актрысы.

У Савецкай Беларусі памяць пра Самойлу была забароненая, толькі да 100-годзьдзя Янкі Купалы дазволілі ўспомніць, што Самойла быў першы настаўнік нашага народнага песьняра, ды яшчэ пра яго сяброўства з расейскім паэтам А.Блокам.

З гэтага месца вуліца Леіклос даволі стромка падымаецца ўгору й мы даходзім па ёй ажно да таго месца, дзе яна ўпіраецца ў Віленскую вуліцу. Вялікі трохпавярховы дом на самым рагу зь Віленскай вуліцай, які значыцца пад першым нумарам, таксама варты нашай увагі. Праўда, цяпер гэты дом знаходзіцца ў стадыі капітальнага рамонту, яго будуць грунтоўна перабудоўваць, дык выгляд яго ня дужа цікавы.

Калі глянуць на яго з процілеглага боку вуліцы Леіклос, дык зьлева ад варотаў у панадворку ўбачым аднапавярховую прыбудоўку. У ёй з 1926 да 1930 году месьцілася беларуская друкарня ймя Францішка Скарыны (87). Яе арганізавала Беларуская Хрысьціянска-Дэмакратычная Партыя, тут друкавалася

газэта "Беларуская крыніца", заснаваная яшчэ з 1919 году, а таксама розныя кніжкі й брашуры на беларускай мове.

У вялікім жа доме на трэцім паверсе зь левага боку відаць вокны кватэры, якую да вайны займаў зь сям'ёй Янка Пазьняк, які нейкі час быў рэдактарам "Беларускай крыніцы" (88). Сёньня ў Беларусі больш вядомае ймя ягонага ўнука Зянона Пазьняка, лідэра Беларускага Народнага Фронту. Дык вось тут Зянонаў родны дом, а значыць Вільня ягоны родны горад. Міжволі хочацца прывесьці словы ўспамінаў самога Зянона Пазьняка, апублікаваных у 1990 годзе ў выглядзе эсэ пад назваю "Глёрыя патрые":

Ізноў шчыміць маё сэрца па Вільні.
Па бедным маім юнацтве.
Сінія горы на гарызонце.

Вуліца Людвісарская (Liejyklos g.)

Зянон затужыў па Вільні. Цёплым ліпеньскім адвячоркам у шасьцідзесятых гадох трапіў ён у свой родны горад – вось як ён піша пра гэта:

"Прыйшоў на былую Людвісарскую ў цэнтры старой Вільні й сеў пад вярбой насупраць мураванага дому, дзе некалі да вайны жыў мой дзед, бабуля, мой бацька. Побач меншы дамок, у ім знаходзілася друкарня "Беларускай крыніцы"... Надыйшла ноч. Можна было пайсьці заначаваць да дзядзькі ці да сяброў, знаёмых. Але навошта, калі так цёпла на вуліцы, на душы й на сэрцы.

Сьвецяцца вокны ў старым доме: Нехта ж пасяліўся. Заходзіць ня буду, бо я там не жыву, бацька загінуў на франьце, дзеда ў 1939 закатавалі сталіністы-бальшавікі, бабуля памерла. Ды што дом – горад ужо ня той. Перамяніліся людзі й вуліцы, надпісы й гаворка.

...У Вільні кожны камень дыхае беларускай гісторыяй...

О, Вільня, як жывіш ты маё сэрца!
У час спатканьня йду на пляц.
Вось мур,
Дзе апошні позірк Каліноўскага.
Доўга гляджу,
Каб панесьці з сабой у душы..."

Друкарня імя Франьцішка Скарыны яшчэ двойчы мяняла месца свайго знаходжаньня. Усе яны былі ня дужа далёка ад месца заснаваньня, дык маем нагоду й магчымасьць зазірнуць сёньня й туды. Перасякаем Віленскую вуліцу й завулачкам трапляем на Завальную вуліцу. Павярнуўшы налева й мінуўшы два дамы, мы апынаемся каля дому нумар 6, куды ў 1930 годзе й была перавезеная друкарня (89). У 1936 годзе яна зноў зьмяніла свой адрас, разьмясьціўшыся амаль насупраць

Будынак друкарні імя Ф.Скарыны на Завальнай (Pylimo g. 6)

Сквер на Завальнай вуліцы (Pylimo g.)

папярэдняга дому, на Завальнай, 1. Цяпер гэты дом ужо ня йснуе, ён быў разбураны падчас апошняй вайны (90).

Нам жа застаецца толькі пастаяць у суме на тым месцы, дзе некалі была друкарня, якая грунтоўна ўпісалася ў гісторыю хрысьціянска-дэмакратычнага руху й на працягу многіх гадоў была ягоным віленскім цэнтрам. Тутака апроч друкарні знаходзіліся рэдакцыі такіх беларускіх пэрыёдыкаў, як “Беларуская крыніца”, “Шлях моладзі”, “Калосьсе”, тутака знаходзілася й беларускае кнігавыдавецтва, якое ў другой палове трыццатых гадоў выдала нямала каштоўных беларускіх кніжак. На старонках часопісаў дэбютавала й друкавалася бадай бальшыня ўсіх тагачасных паэтаў і пісьменьнікаў Заходняй Беларусі. Сярод іх дастаткова згадаць Міхася Машару, Міхася Васілька, Максіма Танка ды шмат іншых. Сярод публіцыстаў вылучаўся ў першую чаргу ксёндз Адам Станкевіч і іншыя беларускія ксяндзы-патрыёты. Рэдактарам “Калосься” быў Янка Шутовіч, пэўны час “Шлях Моладзі” рэдагаваў Янка Багдановіч, супрацоўнічалі Чэсь і Язэп Найдзюкі.

На жаль, той зруйнаваны двухпавярховы дом беларускага выдавецкага цэнтру, які не вылучаўся сваёй архітэктурнай адметнасьцю, не захаваўся нават на старых фатаздымках. Але месца

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Дом на Віленскай, 12 (Vilniaus g. 37)

вельмі падрабязна апавядае пра гэты дом у сваіх "Успамінах". Дарэчы, дагэтуль яны, на жаль, так і не былі цалкам апублікаваныя ў беларускім друку.

Зоська Верас успамінае: "Сымон Рак-Міхайлоўскі, пагаварыўшы з Антонам Луцкевічам, кажа мне: "Так вось што, панічка, мы вам прапануем заняць месца адміністратара ў рэдакцыі нашых газэтаў..." Дамовіліся мы з Рак-Міхайлоўскім спаткацца на наступны дзень у беларускай кнігарні. Тады пайсьці ў друкарню Левіна, пазнаёміцца з гаспадаром і наборшчыкамі, а адтуль за сьцяной, ці лепш сказаць за дзьвярыма, зьмяшчаецца Таварыства Беларускай Школы, а далей калідор, зь якога дзьверы вядуць у пакойчык Антона Грыневіча, і ў пакой Беларускага Студэнцкага Саюзу, і вялікі, амаль цёмны пакой, дзе жылі некаторыя "зіцрэдактары"."

Тут, мабыць, трэба паясьніць сучаснаму чытачу, што на тагачасным журналісцкім жаргоне "зіцрэдактарамі" называлі адказных рэдактараў апазыцыйных газэтаў, асноўная роля якіх была за сканфіскаваныя ўладамі крамольныя артыкулы йсьці на адсідку ў вастрог і адбыць прызначанае пакараньне. Газэта ж мяняла назву й назначаўся новы адказны рэдактар.

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня — гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы — Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Дом на Віленскай, 8 (Vilniaus g. 41)

у лютым 1929 году яго замяніў Крынчык. Гэтыя паслы стварылі свой новы пасольскі клюб, які атрымаў назву "Змаганьне" і быў легальнай апазыцыйнай фракцыяй у парлямэньце. У пачатку 1929 году клюб стварыў свае мясцовыя сакратарыяты ў многіх паветах Заходняй Беларусі й аб'ядноўваў той самы палітычны актыў, што ўзьнік пры йснаваньні Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады. Палітычны напрамак "Змаганьня" быў такі самы, як і Грамады. Клюб падтрымліваў дзейнасьць Таварыства Беларускай Школы, выдаваў легальныя беларускія газэты, якія, як і раней, праз свой востра радыкальны характар часта мянялі назвы. Вось прыблізны іх пералік: "На варце", "Сьвет", "Сьвітаньне", "Да працы", "Праца", "Голас працы", "Наша газэта"... Адказнымі рэдактарамі былі па чарзе – Войцік, Міска, Мазоль, Марцінчык.

Сядзіба клюбу "Змаганьне" знаходзілася на Піўной, 11, цяпер гэты дом мае адрас: вул. Даўкшы, 13, цераз 12, рог вуліцы Ванагяліса (K.Vanagėlio), – вонкава ён зусім не зьмяніў свайго выгляду (95).

Лёс клюбу "Змаганьне", па-сутнасьці, паўтарыў лёс Грамады. Яго радыкальную апазыцыйную накіраванасьць выкарыстала падпольная Кампартыя Заходняй Беларусі, фактычна ператва-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся праз Польшчу, пасту-

Кальвінскі касьцёл (Pylimo g. 18)

Быў у цесным кантакце зь беларускімі дзеячамі. Блізка сябраваў і супрацоўнічаў з Рыгорам Шырмай, Міхасём Забэйдам-Суміцкім. Калі Забэйда прыяжджаў у Вільню з канцэртамі, дык заўсёды меў у рэпертуары песьні й рамансы Галкоўскага, які таксама быў ягоным сталым акампаніятарам. У рэпэртуары Народнага хору Шырмы было многа апрацаваных Галкоўскім народных песень і ягоныя арыгінальныя творы.

На фасадзе дому на Завальнай, дзе кампазытар Галкоўскі пражыў больш сарака гадоў, цяпер устаноўленая мэмарыяльная табліца на літоўскай і расейскіх мовах, аднак прозьвішча кампазытара пададзенае ў зьмененым літоўскім гучаньні.

Непасрэдна за домам, дзе жыў Галкоўскі, знаходзіцца касьцёл рэфармаваных эвангелікаў ці кальвіністаў, збудаваны ў нэаклясычным стылі з калёнамі й портыкам на фасадзе. Дасюль на франтоне захаваўся цікавы барэльеф, а некалі над ім былі

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся праз Польшчу, пасту-

Царква Сьв.Эўфрасіньні Полацкай на праваслаўных могілках

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад пастулова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

Ля Вострай Брамы

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ
(цэнтральная частка)
1:12500
Neris
Žvejų
Rinktinės
A.Goštauto
T.Kosciuškos
Arsenalo
Žygimantų
Radvilų
Tilto
Gedimino pr.
Tylioji
A.Vienuolio
A.Jakšto
Vasario 16-osios
Šermukšnių
Kaštonų
Paměnkalnio
Jogailos
Vilniaus
Totorių
Labdarių
Odminių
Katedros aikš.
Šventaragio
Barboros Radvilaitės
Maironio
Bernardinų
S.Daukanto
L.Stuokos-Gucevičiaus
T.Vrublevskio
K.Sirvydo
Islandijos
Pylimo
Lieyklos
Palangos
Benediktinų
K.Kalinausko
Šv.Ignoto
Universiteto
Šv.Jono
Pilies
Šv.Mykolo
Literatų
Latako
Klaipėdos
Tauro
Teatro
J.Basanavičiaus
Dominikonų
Švarco
Gaono
Žydų
Išganytojo
Užupio
Krivių
Paupio
Traku
Vokiečių
Didžioji
Bokšto
Savičiaus
Kudrų
Kėdainių
Pranciškonų
Šv.Mikalojaus
M.Antakolskio
Lydos
Vingrių
Mindaugo
Žemaitijos
Mėsinių
Augustinų
Šiaulių
Ligoninės
Rūdininkų
Šv.Kazimiero
Subačiaus
Naugarduko
Karmelitų
Pločioji
Visų Šventųjų
Arklių
Šv.Dvasios
Surazdelio
Rasų
M.Daukšos
Šaltinių
Aguonų
Raugyklos
Gėlių
Bazilijonų
Aušros Vartų
Lapų
Algirdo
Kauno
F.Šopeno
Geležinkelio
Alkūnės
Šv.Stepono
Sodų
Paneriu
Liepkalnio
Turgelių
98
48
65
27
29
28
24
25
9
8
100
70
61
68
69
104
85
52
84
83
36
38
64
86
90
96
18
12
13
20
89
58
87
43
21
11
17
59
92
71
39
63
22
82
10
44
40
55
3
97
42
93
2
99
4
80
56
41
7
14
91
1
81
34
53
66
79
77
6
47
94
78
5
35
76
46
95
51
67
57
102
31

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ВІЛЬНЯ ЯДНАЕ НАРОДЫ

Вільня – гэта горад адметны сваёй шматнацыянальнай культурай. Так склаўся яго лёс. Ужо ад самага заснаваньня гораду, а бадай яшчэ значна раней, тэрыторыя, дзе месьціўся горад, засялялася плямёнамі розных этнічных групаў. Гэта было балцка-славянскае памежжа. Прашчуры карэнных жыхароў сучаснай Літвы й сучаснай Беларусі здавён былі аўтахтонамі гэтай зямлі.

Гэтая адметнасьць Вільні й Віленскага краю захавалася й да сёньняшняга дня. Толькі сёньня Віленскі край можна назваць больш канкрэтна: літоўска-беларускім памежжам.

Старажытнае паселішча, пра йснаваньне якога сьведчаць толькі археалягічныя раскопкі, ператварыўшыся ў абароннае гарадзішча, зрабілася сталіцай магутнай балцка-славянскай імпэрыі, якая называлася Вялікім княствам Літоўскім. Ужо ў першай чвэрці XIV ст. Вільня стала сталіцаю гэтай дзяржавы.

У працэсе разьвіцьця ў горад паступова ўліваліся й прадстаўнікі іншых народнасьцяў, якія траплялі сюды рознымі шляхамі й пры розных абставінах. Гэтак за панаваньнем вялікага князя Вітаўта, на пераломе XIV і XV ст.ст., у Вільню й яе ваколіцы трапілі татары й караімы ды з таго часу зрабіліся сталымі жыхарамі гэтага рэгіёну.

Эканамічныя зносіны гістарычнай Літвы – Вялікага княства Літоўскага, ці як яго яшчэ звалі, Літоўскай Русі з Заходняй Эўропай паспрыялі зьяўленьню тут такіх нацыянальных меншасьцяў, як немцы й жыды. Апошнія на нейкім этапе гралі значную ролю ў гаспадарчым разьвіцьці гораду.

Далейшыя падзеі ўсьцяж больш сьціслага аб'яднаньня Літвы з Польшчай прывялі да экспансіі апошняй ня толькі ў палітычным, але і ў культурным аспэкце. Рэлігійны й палітычны націск каталіцызму, які ажыцьцяўляўся цераз Польшчу, пасту-

ЛЯВОН ЛУЦКЕВІЧ (1922-1997) паходзіць зь сям'і аднаго з пачынальнікаў беларускага нацыянальнага адраджэньня Антона Луцкевіча. Скончыў Віленскую Беларускую Гімназію й тэхнічны ліцэй. Падчас другой сусьветнай вайны працаваў настаўнікам у Радашкавічах і Баранавічах. Пасьля вайны на 10 гадоў быў кінуты за гулагаўскі дрот на Калыме. У Вільню вярнуўся пасьля хрушчоўскай "адлігі" і болей не пакідаў яе да канца жыцьця. Лявон Луцкевіч быў адным зь першых ініцыятараў адраджэньня беларускага культурнага жыцьця ў Вільні напрыканцы 80-ых гадоў. Публікаваўся ў літоўскім і беларускім друку, браў актыўны ўдзел у стварэньні беларускай прэсы ў Літве. Быў аўтарам беларускіх перадачаў на Літоўскім радыё й на радыё "Свабода".

Самым гарачым захапленьнем Лявона Луцкевіча была Вільня. "Вандроўкі па Вільні" – вынік гэтага пачуцьця й той вялікай працы, якую ён зрабіў дзеля вывучэньня гісторыі беларускай Вільні. На жаль, лёс не дазволіў аўтару ўбачыць свае досьледы ў выглядзе асобнай кнігі. У канцы 1992 г. скарочаны варыянт "Вандровак" быў надрукаваны ў № 12 часопісу "Нёман" пад загалоўкам "Вільня". На працягу 1993-1994 г.г. усе тэксты "Вандровак" былі ў аўтарскім прачытаньні перададзеныя праз радыё "Свабода", а асобныя фрагмэнты ў радыёперадачах Беларусі й Літвы.